

Міністерство освіти і науки України
Запорізька державна інженерна академія

І.А. Арутюнян
Н.О. Данкевич

ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Конспект лекцій

*для студентів ЗДІА
спеціальності 7.092101 «Промислове та цивільне будівництво»*

**Запоріжжя
2007**

Міністерство освіти і науки України
Запорізька державна інженерна академія

ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Конспект лекцій

*для студентів ЗДІА
спеціальності 7.092101 «Промислове та цивільне будівництво»*

*Рекомендовано до видання
на засіданні кафедри
промислового та
цивільного будівництва,
протокол № __ від _____ р.*

Економічна діяльність будівельних організацій. Конспект лекцій для студентів ЗДА спеціальності 7.092101 «Промислове та цивільне будівництво» / Укл.: І. А. Арутюнян, Н.О. Данкевич.- Запоріжжя, 2007.- 97 с.

Укладачі: *І.А. Арутюнян – к.т.н., доц.*
Н.О. Данкевич – ст. викладач

Відповідальний за випуск : *зав. кафедрою ПЦБ*
Професор, д.т.н. І.Д. Павлов

Зміст

Вступ.....	5
РОЗДІЛ 1. Система кошторисного ціноутворення.....	6
§ 1.1. Завдання та загальні положення кошторисної справи.....	6
§ 1.2. Кошторис - результат кошторисного нормування.....	9
§ 1.3. Основні складові частини кошторисного нормування.....	12
РОЗДІЛ II. Нормативна база кошторисного ціноутворення.....	16
§2.1. Види кошторисних норм і нормативів.....	16
§2.2. Вимоги до кошторисних нормативів.....	19
РОЗДІЛ III. Основні групи кошторисного ціноутворення та правило їх нормування.....	22
§3.1. Визначення витрат будівельних робіт затрат труда і заробітної плати.....	22
§3.2. Встановлення витрат будівельних робіт – матеріалів, виробів та конструкцій.....	24
§3.3. Структура кошторисної вартості будівельних матеріалів.....	26
§3.4. Основні методичні правила визначення кошторисних обсягів робіт.....	29
§3.5 ПОБ - проект організації будівництва, його значення при визначенні обсягів робіт.....	32
§3.6 Зведений кошторисний розрахунок вартості будівництва.....	33
§3.7 Порядок складання зведених кошторисним розрахунків вартості будівництва.....	35
§3.8 Кошторисні розрахунки.....	42
§3.9 Зведення витрат комплексу будівництва	44

РОЗДІЛ IV. Правила визначення вартості будівництва.....	45
§4.1 Основні правила.....	45
§4.2 Визначення кошторисної вартості будівництва.....	46
§4.3 Загальні правила оформлення інвесторської кошторисної документації.....	63
РОЗДІЛ V Автоматизоване визначення кошторисних документів.....	65
§5.1 Тендер Контракт.....	65
§5.2 АВК 3.....	77
Література	96

Вступ

Головне завдання в галузі будівництва на сучасному етапі полягає в здійсненні заходів щодо стабільності економіки, удосконаленню її методів та впливу на ціноутворення будівельної продукції. Все це не може бути здійснено без курсу „Кошторисної справи“.

Студенти-будівельники та економісти, вивчаючи цю опрацю, повинні забезпечити правильне використання основ КОШТОРИСНОЇ справи і застосування їх в практичній діяльності, розробляючи відповідну кошторисну документацію. Для цього їм необхідно наполегливо і досконально оволодіти теорією та практикою кошторисного ціноутворення.

В пропонованому виданні подається весь матеріал в чотирьох частинах, перша з них охоплює матеріал „Основи кошторисної справи“, друга - „Склад та зміст вихідних даних для кошторисної справи“, третя - „Кошторисна документація“ й четверта - „Оцінка вартості будівель для приватизації“.

Перша частина є теоретичною основою кошторисної справи як бази ціноутворення. В складі другої частини подається такий вихідний матеріал, без якого не може існувати кошторисна Справа в будівництві.

Склад і зміст кошторисної справи в поєднанні з оцінкою вартості будівель та споруд в діючому процесі приватизації держмайна чітко пов'язані з новими нормативами Держбуду України.

РОЗДІЛ 1. Система кошторисного ціноутворення

§ 1.1. Завдання та загальні положення кошторисної справи

Кошторисне ціноутворення - це один із розділів економічної науки, в основі якого лежить утворення і впровадження системи прогресивних економічно та технічно обґрунтованих кошторисних норм, відповідаючи сучасному рівню будівельної техніки і технології.

Основне завдання при утворенні системи кошторисних норм полягає, перш за все, в тому, щоб на їх основі дати стійкі і постійні ціни, які дозволяли б пронормувати і визначити достовірні затрати на будівельну продукцію, що утворюється сукупністю будівельно-монтажних організацій.

Крім того, ця система норм повинна відповідати таким потребам:

- стимулювати науково-технічний прогрес і підвищення якості будівельної продукції;
- сприяти зниженню кошторисної вартості будівництва і зростанню ефективності капітальних вкладень;
- відповідним вимогам господарського розрахунку;
- враховувати застосування електронно-обчислювальної техніки;
- бути техніко-економічно обґрунтованими, забезпечити оптимальні витрати матеріально-технічними й іншими необхідними ресурсами.

Кошторисне нормування, розробляючи та впроваджуючи кошторисні норми та ціни, базується на методично-наукових принципах технічного і тарифного нормування.

Так, базуючись на наукових принципах технічного нормування, кошторисні норми і нормативи включають витрати праці (часу), витрати експлуатації будівельних машин та витрат будівельних матеріалів, виробів і конструкцій.

Кількісні норми праці (людино-год.), експлуатації машин (машино-год.) та витрат будівельних матеріалів дозволяють при розробці кошторисних норм

підрахувати затрати таких важливих елементів вартості будівництва, якими є прямі затрати. В складі цих затрат, насамперед, визначається кількість людино-год. (людино-днів) і машино-год. (машино-змін) на одиницю відповідної роботи, використовуючи при цьому калькуляції трудових затрат і будівельних машин. Норми кошторисної заробітної плати також визначаються за цими калькуляціями, використовуючи методику тарифного нормування.

Перед тим, як визначити кошторисну вартість будівельних матеріалів, конструкцій та виробів, що входять до складу того чи іншою робочого процесу, кошторисне нормування використовує кількісні норми витрат належних матеріалів, конструкцій та виробів на одиницю цього процесу, що складені та рекомендовані техніко-методичними принципами технічного нормування.

Ось на цій базі запроектовані кошторисні норми прямих витрат (затрат праці, використання машин і витрат матеріальних ресурсів) Але на відміну від норм технічного і тарифного нормування - виробничих норм, кошторисні норми значно укрупнені й усереднені. Такий підхід в значній мірі, по-перше, скорочує різноманітність норм і нормативів, по-друге, такі норми полегшують визначити кошторисну вартість будівництва, забезпечують достатню точність кошторисних підрахунків, але, разом з цим, обмежують кількість кошторисних нормативів.

Беручи до уваги різноманітність будівельної продукції, проведення робіт на різних територіях, велику тривалість виробничого циклу (від декількох місяців до року і більше), кошторисне нормування своєю науково-економічною методикою видає такі норми і нормативи, які дозволяють побудувати удосконалену систему ціноутворення будівельної продукції. Це дуже важливе завдання тому, що від ступеня удосконалення ціноутворення буде залежати оцінка як економічності прийнятих для будов проєктів, так і доцільність зведення на даній території й у надані строки.

Крім цього важливого питання в системі ціноутворення, Кошторисне нормування вивчає, аналізує та впроваджує цілий ряд нормоутворюючих

факторів, які додають нормам кошторисного ціноутворення більш широкий діапазон застосування. Фактори, що впливають на систему ціноутворення і, кінець-кінцем, на ціну будівельної продукції, різні, але вони носять або природнокліматичний або економіко-географічний характер.

Перші із них диктують застосування різних захисних несучих конструкцій, систем опалення і вентиляції. Тут різні проектні рішення будинків та споруд визначають і неоднаковий рівень їх кошторисної вартості.

Економіко-географічні фактори впливають також на кошторисні норми, за якими визначається ціна будинків та споруд.

Від того, як близько від заводів залізобетонних конструкцій, будівельної цегли розташовані будови, як вони забезпечені енергією, водою й іншими ресурсами, необхідними для будівництва й експлуатації, залежить розмір затрат кошторисної вартості будівництва. Поряд з цим кошторисне нормування вирішує проблему значення витрат будівельного виробництва з погляду обґрунтованості всіх елементів ресурсозбереження, нормуючи матеріальні і трудові затрати, впроваджуючи нормативні наукові методи.

Перехід на ринкові відносини в будівництві ні в якій мірі не буде знижувати значення й ролі кошторисного нормування, навпаки, він вимагатиме суворішого обліку всіх видів затрат і ресурсів, потрібних для виробництва будівельної продукції.

Очевидно, кошторисна документація є й залишається основним документом на будівництво будь-яких об'єктів. Тому велике значення наукових принципів кошторисного нормування слід розглядати з позиції гнучкого застосування їх у практиці кошторисної справи, що повинно відповідати інвестиційній політиці.

§ 1.2. Кошторис - результат кошторисного нормування

Кошторисне нормування не тільки розробляє та впроваджує кошторисні норми, але як наука ціноутворення будівельної продукції, утворює в його кінцевому результаті відповідні типові документи, що мають назву кошториси.

Як правило, кошториси у своєму складові й змістові передбачають всі необхідні затрати, пов'язані з будівництвом конкретного об'єкту. Набір елементів кошторисної вартості, що входять до складу кошторисів залежить від виду будівельних об'єктів та споруд (житлові, промислові, спеціальні та інші об'єкти).

Але, разом з цим, кошторисно-технічне й проектно-економічне нормування передбачає загальний склад кошторисних затрат, до яких відносять: будівельні роботи; монтажні роботи; затрати на придбання устаткування, пристосування, інструменту, виробничого інвентарю й інші капітальні затрати. Водночас у кошторисах проводиться розподілення будівельних робіт на загальнобудівельні, санітарно-технічні й спеціальні.

До загальнобудівельних робіт кошториси включають: земляні, буровибухові, палеві, роботи по влаштуванню кам'яних, бетонних; залізобетонних, металевих і дерев'яних конструкцій; влаштуванню підлог, покрівель; штукатурні, малярні та інші. До них також кошторисне нормування відносить всі роботи по будівництву гідротехнічних споруд (греблі, канали, шлюзи), залізниць й автомобільних шляхів, мостів, тунелів, озеленення та благоустрій площ.

Санітарно-технічні роботи нормуються в складі внутрішніх систем водопостачання, каналізації, газопостачання, опалення, вентиляції та інших, а також прокладання відповідних зовнішніх трубопроводів, включаючи земляні роботи.

До складу спеціальних будівельних робіт зараховують роботи, непов'язані безпосередньо зі спорудженням будинків або їх основних конструкцій, а передбачених для установлення технологічного обладнання й забезпечення

технологічного процесу у виготовленні продукції: фундаменти під устаткування, технологічні канали, тунелі, прямки, камери тощо, а також інші роботи по устаткуванню й агрегатах.

Коли в проектах забудов передбачені збірка й установка устаткування на місце його постійної роботи, то монтаж й налагодження, кошторисна документація відносить до монтажних робіт; до цих робіт відносять також вивіряння, підключення устаткування до джерел енергії; роботи по влаштуванню технологічних трубопроводів і ізоляції встановленого устаткування й трубопроводів; роботи по установці обслуговуючих площадок та сходів, конструктивно пов'язаних з устаткуванням.

Кошториси заносять в монтажні роботи всі електротехнічні із сильним і слабким струмом, установкою автоматизованих систем і контрольно-вимірювальних приладів роботи.

В складі кошторисів на затрати придбання устаткування, пристроїв, інструменту, виробничого інвентарю зазначаються витрати: на оплату всіх видів устаткування (потрібного у монтажі й не потрібного у монтажі); витрати на доставку устаткування на будівельний майданчик; затрати на придбання або виготовлення пристроїв, інструменту й інвентарю, без яких неможлива нормальна експлуатація будівельних об'єктів.

Інші капітальні затрати, зазначені у кошторисах, носять, так звані, необ'ємні витрати: кошти на виконання проектно-дослідних робіт, витрат за освоєння площ під будівництво, затрат на підготовку експлуатаційних кадрів для підприємств, що будуються, різних компенсацій і доплат, встановлених для працівників будівельних організацій спеціальними рішеннями, а також витрат, безпосередньо пов'язаних з будівництвом об'єктів.

Таким чином, кошторис як результат кошторисного нормування представляє собою комплекс розрахунків для визначення розмірів затрат, необхідних для здійснення будівництва, які виражають ціну на будівельну продукцію.

Крім цього, в кошторисах окремо виділяються матеріальні та інші ресурси (матеріали, вироби, конструкції, напівфабрикати і інші). Номенклатура цих ресурсів і їх кількість чітко ув'язуються з комплексом будівельно-монтажних робіт та їх об'єктів.

Така вибірка матеріальних ресурсів у значній мірі допомагає організувати забезпечення будов необхідними ресурсами.

В кошторисі обов'язково зазначають і подають техніко-економічні показники (наприклад, вартість одиниці площі, об'єму будівлі тощо); затрати праці машино-змін. В окремих випадках у кошторисах враховуються додаткові витрати на заробітну плату робітників та будівельні машини, що викликані особливими умовами виконання робіт. Зміст будь-якого кошторису це також визначення обсягу капітальних вкладень і основних матеріальних ресурсів, необхідних для планування, обліку й фінансування будов. І, в свою чергу, посилення розвитку госпрозрахунку і впливу кошторисів на економічний механізм прискорення науково-технічного прогресу, покращення використання всіх видів ресурсів, більш повного обліку специфіки роботи галузі. В той же час низькоякісна кошторисна документація, коли розбіжність між первісною й остаточною кошторисною вартістю залишається традиційно постійним фактором, що породжує великі недоліки в плануванні й використаній капітальних вкладень. Це також є однією з причин зростання обсягу незавершеного виробництва, розпорошення грошей, порушення збалансованості фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, зриву встановлених строків здачі об'єктів у експлуатацію. Відсутність твердої кошторисної ціни на продукцію, визначеної до початку будівництва, негативно впливає й на результат госпрозрахункової діяльності організації.

Звідси, як головне завдання за результатом кошторисного нормування - кошторис повинен передбачати не тільки оплату підрядчику робіт, покриваючи його витрати, але й забезпечувати отриманням відповідного прибутку.

Враховуючи таку постановку справи щодо кошторисів як показника по

утворенню ціни об'єктів будівництва, треба, щоб система кошторисних норм, цін й правил їх застосування забезпечували єдність методологічних принципів розрахунків кошторисної вартості й визначали основні показники господарської діяльності підрядних організацій. Зіставлення кошторисної вартості будівельно-монтажних робіт і фактичних затрат будівельної організації при аналізі результатів її господарської діяльності є основою для виявлення джерел прибутків і причин збитків роботи будівельних організацій.

Тому тільки науково обґрунтоване кошторисне нормування затрат на будівництво, в основі якого буде лежати науково-технічний прогрес, інтенсифікація економіки, удосконалення організації виробництва, праці й управління, соціальні, природні та інші фактори, може забезпечити позитивні економічні досягнення будівельної галузі в цілому.

§ 1.3. Основні складові частини кошторисного нормування

Економічна обґрунтованість кошторисних цін на будівельну продукцію, їх відповідність суспільне необхідним затратам, як відомо, залежить від ефективності методів та основ визначення кошторисної вартості будівництва.

З метою виконання цього важливого й необхідного завдання при проектуванні кошторисних норм приймають за основу структуру капітальних вкладень, елементи якої складаються із п'яти основних груп (1.1) :

$$K_{\text{в}} = S_{\text{б}} + S_{\text{м}} + S_{\text{уст}} + S_{\text{ін.п.}} + S_{\text{інш}} \quad (1.1)$$

де $K_{\text{в}}$ - технологічна структура капітальних вкладень, тис. грн..

$S_{\text{б}}$ – затрати на будівельні роботи, тис. грн.

$S_{\text{м}}$ – затрати на монтажні роботи, тис. грн..

$S_{\text{уст}}$ – вартість устаткування, тис. грн.,

$S_{\text{ін.п.}}$ – вартість інструменту, інвентарю і меблі, тис. грн. ,

$S_{ін}$ – інші капітальні витрати, пов'язані з будівельним процесом в цілому, тис. грн.

На підставі цієї структури як основи ціноутворення в будівництві кошторисні нормування об'єднує й водночас розчленовує окремі її групи на такі складові елементи:

а) будівельні й монтажні роботи - в будівельно-монтажні, які є будівельною програмою конкретної будови (БМР);

б) витрати на придбання устаткування й пристроїв, інструменту та виробничого інвентарю і меблів - в групу під назвою устаткування, інструмент та інвентар;

в) із групи – інші капітальні вкладення і затрати виділяє проектно-досліджувальні роботи. Зберігаючи такий порядок та підхід до визначення затрат, кошторисне нормування, в першу чергу, займається першою групою капітальних витрат БМР - будівельно-монтажними роботами $S_{бмр}$ що становлять приблизно до 50-52 % у загальній структурі капітальних затрат.

Виділяючи в цій групі три основні статті: прямі затрати $S_{п.з.}$, загальнопромислові витрати $S_{зв.в.}$, й планові нагромадження $S_{п.н.}$ (кошторисний прибуток) кошторисне нормування дозволяє визначити повну вартість будівельно-монтажних робіт, а саме (1.2):

$$S_{бмр} = S_{п.з.} + S_{зв.в.} + S_{п.н.} \quad (1.2)$$

Під прямими затратами розуміється група затрат, пов'язана з безпосереднім виконанням будівельно-монтажних робіт. До них відносять: витрати по основній заробітній платі робітників, витрати по експлуатації будівельних машин і вартість матеріалів, конструкцій, деталей та виробів.

В складі прямих витрат кошторисної вартості будівельно-монтажних робіт за аналізом кошторисного нормування питома вага заробітної плати становить 15-22%. Величина її при виконанні окремих видів робіт залежить від обсягу їх, а також від характеру, умов та методів виконання, що беруться до уваги в кошторисних нормах.

Витрати по експлуатації машин і механізмів включають: затрати на доставку машин на місце будівництва, монтаж та перестановку її н межах будівельного майданчика: затрати, необхідні для відновлення первісної вартості; виконання ремонтів; заробітну плату механізаторів та інші.

Вартість будівельних матеріалів, конструкцій, деталей та напівфабрикатів визначається на підставі такого нормативного розподілення (ціноутворюючих елементів), норм витрат конкретного матеріалу на одиницю даної роботи та відпускних та інших цін для цих матеріалів; транспортних витрат по доставці матеріалів до приоб'єктного складу; витрат за тару, пакування та реквізит; заготівельно-складських витрат будівельних організацій та інших нарахувань.

Загальновиробничі витрати включають затрати на управління, організацію та господарське обслуговування будівельного виробництва, а також витрати, необхідні для утримання адміністративно-управлінського персоналу, обслуговування робітників, організацій і виконання робіт та інші.

Планові нагромадження (кошторисний прибуток) розглядаються кошторисним нормуванням, як кошторисний прибуток будівельних і монтажних організацій. Їх використовують для відшкодування платежів до державного бюджету, для розширення основних і оборотних фондів будівельних організацій, для утворення фондів економічного стимулювання, для підготовки й підвищення кваліфікації кадрів ні інших цілей.

Зазначені складові частини витрат кошторисної вартості як загальних капітальних вкладень, так і будівельно-монтажних робіт є основними вихідними даними для безпосереднього їх вивчення, аналізу та розробки кошторисних норм і нормативів. На основі цих даних базується система кошторисних норм та цін, яка утворює нормативну базу ціноутворення в будівництві.

Схема основних складових частин витрат кошторисної вартості та їх взаємозв'язок подано на рис. 1.1.

Ознаки витрат капітальних вкладень — номенклатура витрат, що подана у

схемі, показує також групування їх за статтями, за якими можна проводити техніко-економічний аналіз собівартості будівельно-монтажних робіт, які завжди є складовими бізнес-плану. На основі цієї схеми виконують розподілення всіх згаданих затрат як за статтями, так і за їх питомою вагою, виявляючи при цьому основні причини відхилень в конкретній статті.

Рис. 1.1. – Схема складових частин витрат кошторисної вартості

РОЗДІЛ II. Нормативна база кошторисного ціноутворення

§2.1. Види кошторисних норм і нормативів

Методичні підходи до визначення вихідних даних і нормування кошторисної структури капітальних вкладень (формула 2.1), забезпечують процес розробки та впровадження постійно діючих кошторисних норм та нормативів.

При цьому в процесі розробки таких норм та нормативів застосовують розподілення їх на "первинні кошторисні документи" і "вторинні кошторисні документи". Таке розподілення системи кошторисних норм та нормативів виправдане тим, що дає змогу установити, на основі яких вихідних даних послідовно визначаються і розраховуються конкретні збірники, а також їх взаємозв'язок.

Розглядаючи діючу систему кошторисних нормативів (рис. 2.1.), знаходимо, що "первинна група нормативів", створена на основі технічного і тарифного нормування, виконує роль першого базового ступеня, на основі якого ґрунтується наукова методика визначення кількісних витрат прямих затрат (трудомісткість і машиномісткість робіт, витрати на матеріали, вироби та конструкції, а також заробітна плата).

Центральний (другий базовий рівень) після згаданих норм і нормативів - це РЕКН - ресурсні елементні кошторисні норми витрат ресурсів (РЕНК-99).

Як основний документ в ціноутворенні РЕКН відображають технічний рівень будівельного виробництва і вміщують показники затрат праці, затрат машинного часу експлуатації машин, а також витрати матеріальних ресурсів, необхідних для виконання одиниці конструктивного елемента, або... виду робіт з усіма підготовчими та допоміжними операціями.

Збірники РЕКН 99 видані в складі 43 збірників (№1 - Земляні роботи, „№ 8 Конструкції з цегли та блоків,... № 15 – оздоблювальні роботи...).

В складі "Вказівок", в першу чергу подається детальне призначення

збірників РЕКН-99, а саме:

- визначення складу і кількості ресурсів на виконання нових будівельно-монтажних робіт, реконструкції та переозброєння;
- розробка укрупнених ресурсних показників по конструктивним елементам і видах робіт, а також поточних ОР - одиничних розцінок;
- визначення прямих витрат в інвесторних кошторисах на будівельно-монтажні роботи.

Шифри матеріально-технічних ресурсів наведених в табл. РЕКИ, складено виходячи з номенклатури збірників кошторисних цін на матеріали (ЗСКЦ, ДЕН-IV.4-97) та будівельних машин (ЗНіРЕМ-93/97, ДЕН-IV.4-97).

Норми РЕКН-99 мають вичерпну інформацію щодо використання їх дня основ кошторисного ціноутворення.

Як правило, всі збірники РЕКН-99 мають технічну частину і параграфи норм. Технічна частина дає роз'яснення по складу та застосуванню норм збірника і правил визначення об'ємів робіт.

Параграф РЕКН I 99 складається з двох частин:

а) переліку робіт, в яких подається повний комплекс основних робіт, що враховується нормами даного параграфу;

б) таблиць норм витрат труда, машинного часу експлуатації будівельних машин, витрат конструкцій, виробів і матеріалів на вибрану одиницю вимірювання кошторисної норми.

Одним з важливих даних в складі таблиць є $R_{\text{сер}}$ - середні розряди робіт, які потрібно використовувати при визначенні заробітної плати

З метою визначення кошторисних норм на будівельно-монтажні роботи у конкретній ціні (вартості) на основі РЕКН-99 розроблені і впроваджені з 01.02.2001 року: загальнодержавні, відомчі та індивідуальні кошторисні нормативи.

До загальнодержавних будівельних кошторисних нормативів належать кошторисні нормативи, що входять до складу кошторисних норм класу

"Д": Вони затверджуються Держбудом України.

Загальнодержавні будівельні кошторисні нормативи обов'язкові для застосування всіма організаціями, установами і підприємствами незалежно від їх відомчої належності і форм власності при визначенні вартості будов (об'єктів), будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств, установ і організацій державної власності.

До відомчих кошторисних нормативів належать кошторисні нормативи, що не входять до складу кошторисних норм класу "Д" і затверджуються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади за погодженням з Держбудом України.

Відомчі кошторисні нормативи розробляються в обґрунтованих випадках, коли за прийнятою для спеціалізованого будівництва технологією і організацією робіт витрати трудових і матеріально-технічних ресурсів значно відрізняються від загальнодержавних. Ці нормативи застосовуються в тій галузі, для якої вони розроблені.

Відомчі кошторисні нормативи обов'язкові для організацій, установ і підприємств міністерства або іншого центрального органу виконавчої влади, що затвердило ці нормативи. Для організацій, установ і підприємств, що входять до сфери управління інших міністерств та центральних органів виконавчої влади, ці нормативи можуть бути обов'язковими за умови прийняття ними відповідного рішення.

Відомчі кошторисні нормативи не повинні суперечити загальнодержавним або дублювати їх.

Для окремих великих будов в обґрунтованих випадках, коли за прийнятою для цих будов технологією і організацією робіт витрати трудових і матеріально-технічних ресурсів значно відрізняються від загальнодержавного рівня, можуть розроблятися ресурсні елементні кошторисні норми на будову. Рішення про розроблення таких норм приймається забудовником за погодженням з Держбудом України.

Норми затверджуються відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади за погодженням з Держбудом України.

До індивідуальних кошторисних нормативів належать ресурсні елементні кошторисні норми, які розробляються у складі інвесторської кошторисної документації на окремі конструкції та роботи, передбачені в проекті (робочому проекті), за відсутності відповідних норм у чинних збірниках ресурсних елементних кошторисних норм. Ці норми затверджуються у складі проекту (робочого проекту) і застосовуються тільки для будови (об'єкту) за даним проектом.

§ 2.2. Вимоги до кошторисних нормативів

Кошторисні нормативи повинні відповідати тільки вимогам, що мають прямий стосунок до визначення вартості будівництва. Вони повинні:

- відповідати основним завданням кошторисного нормування і ціноутворення в будівництві, забезпечуючи достовірне визначення вартості будівництва;
- бути технічно й економічно обґрунтованими, забезпечуючи оптимальні витрати необхідних ресурсів, раціональне використання довкілля;
- враховувати досягнення будівельної техніки і передовий досвід, стимулюючи науково-технічний прогрес у будівництві;
- мати максимальну простоту і зручність у застосуванні, давати можливість широкого використання електронно-обчислювальної техніки та інших засобів автоматизації.

Вихідними даними для розроблення кошторисних нормативів є:

- найбільш раціональні технічні рішення в проектах;
- технологія будівельного виробництва і будівельні машини та механізми, що відповідають останнім досягненням науково-технічного прогресу;

- чинні стандарти на матеріали, вироби і конструкції, а також устаткування.

Дія кошторисних нормативів зберігається протягом періоду між переходами на нові кошторисні норми. Перехід на нові кошторисні норми обумовлюється змінами у сфері організації будівництва, економічної політики держави і супроводжується переробкою всієї системи кошторисних нормативів.

Так Держбуд України вніс в 2003 році доповнення №3, зміни №2 до ДБН Д.1.1.-1-2000 до правил визначення вартості будівництва (наказ №85 від 17.06.2003 року).

Кошторисною нормою називається сукупність ресурсів (трудовитрат, часу роботи будівельних машин і механізмів, витрат матеріалів, виробів і конструкцій), встановлена на прийнятий вимірювач будівельних або монтажних робіт, а також конструкцій, виражена, як правило, у натуральних (фізичних) величинах або у відносній формі (у вигляді коефіцієнтів).

Склад і кількість ресурсів у кошторисних нормах повинні відповідати останнім досягненням в галузі технології й організації будівельного виробництва, сучасному рівню технічного оснащення будівельних і монтажних організацій, відбивати накопичений у будівництві досвід, а також прогресивні проектні рішення, матеріали, вироби і конструкції.

Головна функція кошторисних норм - визначення нормативної кількості ресурсів, необхідних для виконання відповідного виду робіт, як основи для наступного переходу до вартісних показників.

У кошторисних нормах враховано повний комплекс операцій, необхідних для виконання визначеного виду робіт в усереднених умовах.

Кошторисні норми призначені для:

- визначення складу і кількості ресурсів при здійсненні будівництва;
- визначення прямих витрат у вартості будівництва;
- розрахунків за обсяги виконаних робіт;
- розроблення укрупнених ресурсних показників по конструктивних елементах і видах робіт на функціональну одиницю виміру.

Кошторисні нормативи можуть також використовуватися при розробленні поточних одиничних розцінок, визначенні тривалості робіт, складанні технологічної документації (ПОБ, ПВР тощо), встановленні норм списання матеріалів.

У необхідних випадках кошторисні нормативи можуть бути використані для економічної оцінки і порівняння окремих проектних рішень, а також для аналізу структурних змін капітальних вкладень.

Кошторисними нормами передбачено виконання робіт у звичайних умовах, не ускладнених зовнішніми факторами. При виконанні робіт в умовах, що їх ускладнюють, наприклад, загазованість, розташування поблизу діючого устаткування, обмежені умови складування матеріалів тощо, до кошторисних норм застосовуються коефіцієнти, наведені в загальних положеннях відповідних нормативів.

Коефіцієнти до нормативних показників, наведені в окремих збірниках кошторисних норм, не застосовуються до норм інших збірників кошторисних норм за винятком випадків, обумовлених у технічних частинах відповідних збірників.

Параметри окремих величин (довжина, діаметр, площа тощо), наведені в таблицях кошторисних норм з характеристикою "до", слід обчислювати, включаючи зазначену межу.

У кошторисних нормах наводиться середній розряд роботи, який використовується при визначенні заробітної плати робітників-будівельників і монтажників, а також ланки робітників, зайнятих на роботах з доставки, монтажу, демонтажу і на керуванні, обслуговуванні та ремонті (надалі "керування та обслуговування") будівельних машин і механізмів.

РОЗДІЛ III. Основні групи кошторисного ціноутворення та правило їх нормування

§3.1. Визначення витрат будівельних робіт затрат труда і заробітної плати

З метою визначення розмірів затрат основної заробітної плати як першої статті прямих витрат, що входять до складу будівельних робіт типової структури капітальних вкладень, використовують "Калькуляції затрат праці і заробітної плати". Як правило, калькулювання виконується на підставі "Типових технологічних карт" та "Карт трудових процесів" з широким застосуванням збірників діючих норм праці та розцінок.

В разі відсутності типових технологічних карт, витрати праці и заробітної плати визначаються за раціональними схемами організації виробництва та робочих процесів, передбачених будівельними нормами й правилами, правилами по техніці безпеки, відомчими технічними вказівками, інструкціями на виконання робіт.

Дрібні й незначні операції конкретних будівельних та загально будівельних процесів, що важко піддаються калькулюванню й можуть виникати при виконанні робіт, повинні враховуватись в розмірі 3 % від загальної кількості людино-год й заробітної плати (грн.), за винятком робіт, що нормуються за митними (галузевими) нормами. В цьому випадку в калькуляціях кошторисних норм при визначенні затрат вводиться поправочний коефіцієнт $K = 0,9$.

В загальному вигляді кошторисна базисна норма основної заробітної плати робітників для відповідної будівельної роботи може бути визначена на головний вимірювач за формулою (3.1):

$$S_{пл.б} = K \sum R_i \times V_i \times K_p \times K_n \times K_i, \text{ грн.} \quad (3.1)$$

$S_{пл.б}$ – кошторисна заробітна плата (норма) на одиницю вимірювання даного робочого процесу, грн..

K – коефіцієнт на дрібні й незначні операції даного робочого процесу, що

важко піддаються нормуванню, $K=1,03$;

$R_i \times V_i$ - скалькульована заробітна плата за «Калькуляцією», з врахуванням основних, допоміжних і супутник процесів.

(R_i розцінка за підрахунком, V_i – обсяг робіт, що припадає на головну одиницю вимірювання ведучого робочого процесу);

K_p – районні (загальні) коефіцієнти до заробітної плати, розмір якого регламентується урядом України.

K_n, K_i - пільговий та інші коефіцієнти, що можуть прийматися для областей та будов.

При калькулюванні кошторисних норм на затрати праці робітників - будівельників та розміру їх основної заробітної плати, як правило, додержуються нормальних організаційно-технічних умов виконання будівельних робіт: відповідну організацію будівельних майданчиків, достатній технічний рівень будівельної техніки й інтенсивності праці робітників відповідної кваліфікації.

Вплив специфічних умов і виконання робіт, передбачений проектом організації будівництва, повинен враховуватися з коефіцієнтами до затрат праці та заробітної плати в розмірах, що регламентовані "Вказівками щодо затосування збірників РЕКН-99". Крім цього при складанні калькуляцій затрат труда та «заробітної плати необхідно враховувати K_n - коефіцієнти переходу від виробничих норм до кошторисних ($K_n - 1,03...1,18$).

Розмір поданих коефіцієнтів підбирають у відповідності до комплексів будівельно-монтажних та будівельно-ремонтних робіт.

При нормуванні заробітної плати безпосередньо в складі кошторисів прямих витрат розраховується на підставі нормативних трудовитрат на певний обсяг робіт і вартості людино-години, яка відповідає середньому нормативному розрядові цих робіт для ланки робітників-будівельників і монтажників та середньому нормативному розрядові ланки робітників, зайнятих на керуванні та обслуговуванні будівельних машин і механізмів.

Середній нормативний розряд по видах робіт для ланки робітників-будівельників і монтажників приймається за ресурсними елементними кошторисними нормами, а для ланки робітників, зайнятих на керуванні та обслуговуванні будівельних машин і механізмів, за ресурсними кошторисними нормами експлуатації будівельних машин і механізмів.

Проте для розрахунку заробітної плати можна приймати також середній розряд по об'єкту в цілому.

Вартість людино-години, яка відповідає середньому нормативному розрядові робіт або за видами робіт, або по будові (об'єкту) в цілому, визначається виходячи з середньомісячної заробітної плати на одного працівника в режимі повної зайнятості, яку підрядник планує отримувати на об'єкті замовлення, та показника середньомісячної норми тривалості робочого часу, встановленого Міністерством праці, і розраховується за формулою (3.2):

$$B_{л.г.} = \frac{ЗП_n}{П_{снтрч}} \quad (3.2)$$

де $B_{л.г.}$ – вартість людино-год, яка відповідає середньому нормативному розрядові робіт, грн.

$ЗП_n$ – середньомісячна заробітна плата на одного працівника в режимі повної зайнятості, яку претендент планує отримувати на об'єкті замовлення, грн.

$П_{снтрч}$ – показник середньомісячної норми тривалості, люд-год.

§3.2. Встановлення витрат будівельних робіт – матеріалів, виробів та конструкцій

В складі прямих витрат будівельних робіт матеріали, вироби і конструкції займають значну частину їх кошторисної вартості (до 60 %). Тому при

визначенні витрат цієї групи слід особливо ретельно ставитись до нормування дійсно необхідних затрат.

Виходячи із загального методичного правила, в першу чергу, як при нормуванні витрат заробітної плати і експлуатації машин, слід визначити потреби (норму) в будівельних матеріалах, výroбах і конструкціях на встановлений вимірювач кошторисних норм.

Для визначення необхідної нормативної кількості будівельних матеріалів (так будимо називати всю групу затрат) використовують НВМ - норми витрат матеріалів та норми РЕКН--99.

Як правило, ці збірники подають норми витрат матеріалів у відповідності з "Методическими указаниями по техническому нормированию расхода материалов" (СН 485-76). При розробці цих норм були враховані також вимоги до виконання будівельних робіт, передбачених ДБН. А.3.1-5-96 в частині раціональної організації праці з врахуванням застосування матеріалів, якість яких відповідає вимогам ГОСТів, і технічним умовам. Нормами були передбачені чисті витрати, важко усунені втрати й відходи матеріалів, що утворюються в межах будівельного майданчика, при транспортуванні від об'єктного складу до робочого місця, в процесі виконання будівельно-монтажних робіт і при їх обробці перед укладанням в конструкції. При відсутності втрат матеріалів в складі окремих видів робіт кількість їх встановлюють розрахунково-аналітичним методом технічного нормування за робочими кресленнями відповідних конструкцій.

При цьому враховуються мінімальні, практично не усунені втрати й відходи, пов'язані з переміщенням матеріалів і виробів від приоб'єктного складу до робочої зони і їх обробкою у зоні будівництва. Такі втрати і відходи приймаються у відсотках від потреб, розрахованих за робочими кресленнями, в розмірах від 0,8 до 6 % (бетон товарний - 2 %, камінь бутовий - 1 %, цегла 1,5 %, лісоматеріали - 3...5 %, лінолеум - 2 % і т. д.), що подані в "Додатку Б" норм ДБН. Д. 1.1 - 2-99 - "вказівки" до виконання РЕКН-99.

Норму витрат матеріалів $\Gamma_{В. м}$, для даного робочого процесу можна визначити так (3.3):

$$N_{в.м.} = T_{м-м} \times K_{від} \quad (3.3)$$

де $N_{в.м}$ - норма витрат матеріалів, одержана розрахунково-аналітичним методом;

$K_{від}$ - коефіцієнт, що враховує витрати й відходи будівельних матеріалів ($K_{від} = 1,008 \dots 1,06$).

Норми витрат будівель матеріалів, виробів та конструкцій нормуються у відповідних одиницях вимірювання них - тонах, кубометрах, штуках тощо.

Числові значення ВНВМ - виробничих норм витрат матеріалів, як правило, в остаточному вигляді, повинні визначатись шляхом множення числових значень кожного нормативу ($N_{в.м}$) на відповідні коефіцієнти (K_1), які визначаються і врахуванням ОВ - одиниць вимірювання співвідношення величини нормативу і норми.

§3.3. Структура кошторисної вартості будівельних матеріалів

Розкриваючи природу кошторисної вартості будівельних матеріалів S_M , необхідно виходити з регламентованої структури витрат, що вміщує п'ять основних елементів:

- а) відпускних цін - $V_{ц}$ (ринкових: регіональних, середніх, потокових);
- б) вартість тари, упаковки та реквізиту - $S_{т.у.р.}$;
- в) націнки постачальників та збутових організацій - $H_{ц}$;
- г) витрат на транспортування матеріалів та виробів до приоб'єктних складів - $T_{в}$;
- д) заготівельно-складських витрат спеціальних організацій - $S_{з.ск}$

Виходячи з цих елементів затрат, в практиці кошторисно-нормативної роботи складають два документи: калькуляцію кошторисної вартості матеріалів

(форма № 14); калькуляцію кошторисної вартості транспортних витрат (форма № 13). При цьому використовують формулу (3.4):

$$S_m = B_u + S_{m.y.p} + H_u + T_e + S_{з.ск}, \text{ грн.} \quad (3.4)$$

Транспортні витрати на перевезення 1 т матеріалів (вантажу) в складі загальної суми матеріалів визначають в свою чергу за такою формулою (3.5):

$$T_b = B_n + B_{н.р} + T_{тр}, \text{ грн.}, \quad (3.5)$$

де B_n - вартість подавання транспортних засобів до місць навантажування та розвантажування матеріалів;

$B_{нр}$ - вартість всіх навантажень та розвантажень при доставці вантажу до приоб'єктного складу;

$T_{тр}$ - транспортні (витрати) тарифи за перевезення вантажу різними видами транспорту.

При поданні, наприклад, вагонів локомотивом вартість визначається за формулою 3.6:

$$B_n = (C_{зб} \times L_b \times \Pi) : (H_з \times v), \text{ грн.}, \quad (3.6)$$

де $C_{зб}$ - ставка збору (найчастіше приймається рівною 0,4-0,7 грн., за локомотиво-кілометр, але не більше 3 грн.) за подачу й убирання вагонів під навантаження та розвантаження;

L_b - довжина під'їзної залізничної колії, км;

Π - кількість пробігів локомотива по цій колії завжди дорівнює чотирьом;

$H_з$ - вагова норма завантаження вагона, т;

v - кількість вагонів, які одночасно подаються в складі поїзда.

Інші складові частини витрат кошторисної вартості будівельних матеріалів та виробів визначають за такими джерелами.

Відпускна ціна (ринкова, поточна) - це ціна на продукцію будівельних матеріалів, що виробляється підприємствами, які враховують середньо суспільні необхідні затрати праці на їх виробництво, середньо галузевий приріст, вартість сировини та витрати транспорту. Як правило, всі види

відпускних цін скалькульовані на конкретний вид франко-місця, до якого транспортні витрати сплачує постачальник (ці затрати включаються в отпускні ціни).

Подальші витрати по перевезенню матеріалів сплачує споживач. В залежності від групи матеріалів (місцеві та привізні) та місця їх виробництва розрізняють відпускні ціни франко-склад постачальника, франко-транспортні засоби, франко-вагон-станція призначення та інші. Наприклад, для місцевих матеріалів (бетонні та залізобетонні витрати, бетон і розчин, будівельна цегла, камінь, гравій, пісок, глина тощо) вид відпускної ціни може бути: франко-завод-виготовлювач, франко-бункер, франко-полігон і т. д.

В ціну франко-склад постачальника не включають витрати на перевезення матеріалів, в той же час на останні види цін такі витрати обов'язкові до зазначеного виду франко.

При кошторисному нормуванні цін на будівельні матеріали, вироби та конструкції використовують ЗСКЦМ-99, в яких окремо виділяється і розмір відпускних цін. В тому разі, коли матеріали купуються безпосередньо через торгівлю або біржі (фірми), то джерелом нормування являються роздрібні та договірні ціни як за преїскурантами, так і за договорами.

Нормами ДБН Д. 1.1-1-2000 рекомендовано користуватися при інвестиціях ПЦ- поточними цінами.

Витрати на тару, упаковку та реквізит, необхідні для збереження матеріалів під час транспортування й перебування їх не складах, нормуються за ЗКЦПВ-99 (збірник кошторисних цін перевезення вантажів для будівництва).

Дані ціни включають всі витрати з врахуванням їх ремонту, вартості повернення на заводи, бази та об'єднання.

Транспортні витрати по перевезенню будівельних матеріалів, враховують за необхідні види оплат, пов'язаних з транспортуванням; матеріалів зі складів постачальників до приоб'єктного складу будови.

До цих витрат зараховують вартість всіх навантажень, розвантажень та перевезень автомобільним, залізничним, річковим, морським, тракторним та авіаційним транспортом.

Кошторисні ціни на вантажно-розвантажувальні роботи вміщують повний цикл робіт незалежно від способів їх виконання, а також складування матеріалів. Конкретний розмір затрат на вантажно-розвантажувальні роботи нормується як і витрати на тару, упаковку й реквізит за збірником ЗКЦПВ-99 або за окремою калькуляцією постачальників. Витрати на перевезення будівельних матеріалів залежать, як правило, від транспортної схеми, умов та відстані доставки на даному виді транспорту.

Автомобільні перевезення нормуються за 1 т будівельних типажів в грн. незалежно від вантажопідйомності транспортних засобів, категорії та капітальності доріг, по яких виконується поставка матеріалів. Однак додатково повинні враховуватися: територіальні особливості (рівень оплати праці); умови перевезення при ручному завантаженні матеріалів масою більше 250 кг, при крупних вантажах, що потребують спеціальних пристроїв на переправах через річки.

Ці та інші особливості коригуються відповідними коефіцієнтами, що подаються в загальних указівках ЗКЦПВ-99 (розділ 1), або додатковими розрахунками.

Тарифна класифікація вантажів при авто перевезеннях передбачає чотири класи вантажів. Вони визначені в залежності від використання вантажопідйомності автомобіля.

§3.4. Основні методичні правила визначення кошторисних обсягів робіт

Визначення обсягів будівельно-монтажних, санітарно-технічних, спеціальних та ремонтних робіт ведеться у відповідній послідовності,

додержуючись такого порядку:

- ознайомлення з проектними матеріалами, доцільне їх розміщення на робочому місці в порядку, зручному для раціонального використання;
- складання допоміжних таблиць підрахунків на типові конструкції й деталі, а також на елементи й частини будівель, використовуючи специфікації;
- підрахування об'ємів за конструктивними елементами й видами робіт, що не увійшли до проектних специфікацій.

Як правило, для спрощення й полегшення підрахунку обсягів робіт використовують групування їх за закінченими конструктивними елементами та видами робіт, що необхідно для полегшення будівництва, скорочення розрахунків за виконані роботи й аналізу техніко-економічних показників.

Рекомендується вести підрахунок обсягів у відповідності з нормами РЕКН-99 та РЕКНр-2000 за такими розділами:

Промислові будівлі.

А. Загальнобудівельні роботи.

1. Земляні роботи.	10. Сходи, козирки.
2. Фундаменти.	11. Підвісні стелі.
3. Каркас	12. Штукатурні роботи,
4. Стіни	13. Облицювальні роботи.
5. Перекриття.	14. Ліпні роботи.
6. Перегородки.	15. Шпалерні роботи.
7. Прорізи (вікна, двері, ворота й ліхтарі).	16. Малярні роботи,
8. Підлоги.	17. Сміттєпроводи.
9. Покриття й покрівля.	18. Інші роботи.

Б. Внутрішнє інженерне устаткування.

1. Центральне опалення.	6. Гаряче водопостачання.
2. Вентиляція.	7. Електромонтажні роботи,
3. Водопровід.	8. Слабкоструміві роботи.

4. Газопровід

9. Ліфти.

5. Каналізація.

В. Спеціальні роботи.

1. Фундаменти під устаткування

5. Вогнетривкі роботи, устаткування.

2. Технологічні роботи.

6. Теплоізоляційні роботи.

3. Спеціальні камери.

7. Хімзахистні роботи.

4. Прямки.

8. Гідроізоляційні канали.

Г. Монтажні роботи.

1. Монтаж устаткування.

Житлові й громадські будівлі

А. Загальнобудівельні роботи.

1. Земляні роботи.

12. Балкони.

2. Фундаменти.

13. Штукатурні роботи.

3. Стіни.

14. Облицювальні роботи.

4. Перекриття.

15. Ліпні роботи.

5. Перегородки.

16. Малярні роботи.

6. Вікна, вітражі.

17. Шпалерні роботи.

7. Двері.

18. Вбудовані меблі.

8. Підлоги, кабіни.

19. Санітарно-технічні кабіни.

9. Дах і покриття.

20. Сміттепровід, вітрини.

10. Труби й канали.

21. Фасад.

11. Вхідні та комунікаційні

22. Інші роботи.

конструкції (тамбури, ганки,
сходи, козирки).

Б. Внутрішнє інженерне устаткування.

1.. .9. Аналогічно різновиду промислових будівель.

Інженерні комунікації (зовнішні)

- 1.Теплотраса.   4. Газові мережі.
- 2.Водопровід.   5. Електропостачання.
- 3.Каналізація.   6. Технологічні трубопроводи.

Елементи благоустрою

- 1.Дороги.   4. Озеленення території.
- 2.Тротуари.   5. Малі форми.
- 3.Майданчики.   6. Огородження.

В наведеній номенклатурі будівельно-монтажних та інших робіт можуть бути внесені деякі зміни й доповнення:

- одержання дозволу на порубку лісу, умов заготівлі деревини та її транспортування;
- одержання адресності санітарно-епідеміологічних, пожежних, екологічних та інших служб про порядок додержання норм і правил, встановлених законодавством.

§3.5 ПООБ - проект організації будівництва, його значення при визначенні обсягів робіт

Система підготовчих й технологічних заходів, якою являє собою проект організації будівництва, має велике значення при визначенні та обчисленні об'ємів будівельно-монтажних робіт.

Організаційно-технічна підготовка до будівництва, що зазначається в ПООБ, утворює конкретні умови зведення будівель, які обов'язково використовуються для номенклатури та об'ємів робіт. З іншого боку, технологічні заходи дають кошториснику чітке уявлення організації як загального, так і окремого порядку будівництва, націлюють його на більш ефективне використання будівельної

техніки. І як основна ціль використання ПОБ - це забезпечити такий перелік основних, допоміжних та супутніх об'ємів робіт, минаючи всілякі догадки, які дійсно спотворювали б якісне зведення об'єкту з найменшими затратами праці і засобів виробництва.

Знайомлячись з підготовчим періодом в складі ПОБ, уточнюються всі аспекти інженерної підготовки всіх робіт на майданчику, відображаючи фактичні умови транспортного зв'язку, житла та забезпечення водопостачанням, електроенергією, теплом тощо.

Вивчення технологічних заходів ПОБ дає уявлення для утворення конкретного порядку початку будівництва та застосування поточного або іншого методу роботи за часом, постачання ресурсів за графіками в задані строки.

За методами, які закладені в проекті організації будівництва, можна прийняти індивідуальні технічно-організаційні методи виконання комплексів робіт, вносячи істотні зміни до норм РЕКН-99, що дає право на їх перегляд.

§ 3.6 Зведений кошторисний розрахунок вартості будівництва

За зведеним кошторисним розрахунком визначається загальна вартість будівництва підприємства, комплексу об'єктів житлово-цивільного призначення, а також будівель і споруд, що виділяються в самостійні будови на стадіях розробки проектно-кошторисної документації. Затверджена кошторисна вартість за зведеним розрахунком (кошторисом) є лімітом будівництва, у відповідності з вказівками Держбуду України та нормами ДБН Д.1.1-1-2000 п.2.8 та Доповненням №3, зміни №2 - 2003р.

За цим документом можна визначити технологічну структуру капітальних вкладень, а також техніко-економічні показники вартості основних груп

об'єктів та всього по будівництву в розрахунку на споживчу одиницю (1 т випуску продукції, 1 м² корисної або житлової площі кварталу будинків і т. п.)

Складання зведеного кошторисного розрахунку виконується на підставі попередньо складених об'єктних кошторисів і рахунків окремих лімітованих витрат, що визначається за встановленими нормативами.

Зведений кошторис складається за формою № 1 (табл. 3.1), передбаченою нормами ДБН Б.1.1-1-2000 і має певну типову номенклатуру як за складом, так і за змістом.

За цією номенклатурою в зведеному кошторисному розрахунку витрати всіх об'єктів будівництва та кошти розподіляються за дванадцятьма главами.

Таблиця 3 1

Форма №1
(Додаток А)

_____ (назва організації, що затверджує)

Затверджено

Зведений кошторисний розрахунок в сумі _____ тис. грн
В тому числі зворотних сум _____ тис. грн.

_____ (посилання на документ про затвердження)

"__" _____ 200__р.

**Зведений кошторисний розрахунок
вартості будівництва № __**

_____ (найменування будови)

Складений в поточних цінах станом на " _____ " _____ 200__ р

№ п/п	Номери кошторисів і кошторисних розрахунків	Найменування глав, об'єктів, робіт і витрат	Кошторисна вартість, тис. грн.			Інші витрати, тис. грн.	Загальні кошторисна вартість, тис. грн
			будівельних робіт	монтажних робіт	устаткування, меблів та інвентарю		
1	2	3	4	5	6	7	8

§3.7 Порядок складання зведених кошториснім розрахунків вартості будівництва

Зведений кошторисний розрахунок вартості будівництва підприємств, будівель, споруд або їх черг - це кошторисний документ, що визначає повну кошторисну вартість будівництва всіх об'єктів, передбачених Проектом або Робочим проектом, включаючи кошторисну вартість будівельних і монтажних робіт витрати на придбання устаткування, меблів та інвентарю, а також усі супутні витрати.

Зведений кошторисний розрахунок вартості будівництва розробляється в складі Проекту або Робочого проекту за формою № 1. і затверджується у встановленому порядку.

До зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва включаються окремими рядками підсумки прямих і загальновиробничих витрат по усіх об'єктних кошторисних розрахунках, об'єктних кошторисах і кошторисних розрахунках на окремі види витрат.

Позиції Зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва повинні мати посилення на номер вказаних кошторисних документів.

Кошторисна вартість кожного об'єкта, передбаченого Проектом (Робочим проектом), розподіляється по графах, які визначають вартість: "будівельних робіт", "монтажних робіт" "устаткування, меблів та інвентарю"; "інших витрат"; "загальну кошторисну вартість".

У зведених кошторисних розрахунках вартості виробничого та невиробничого будівництва кошти розподіляються по таких главах:

Глава 1. Підготовка території будівництва.

Глава 2. Основні об'єкти будівництва.

Глава 3. Об'єкти підсобного та обслуговувального призначення.

Глава 4. Об'єкти енергетичного господарства.

Глава 5. Об'єкти транспортного господарства і зв'язку.

Глава 6. Зовнішні мережі та споруди водопостачання, каналізації, тепlopостачання і газопостачання.

Глава 7. Благоустрій та озеленення території.

Глава 8. Тимчасові будівлі і споруди.

Глава 9. Інші роботи і витрати.

Глава 10. Утримання служби замовника і авторський нагляд Глава 11.

Підготовка експлуатаційних кадрів

Глава 12. Проектні та вишукувальні роботи

Крім того, після підсумку глав 1-12 враховуються:

- кошторисний прибуток;
- кошти на покриття адміністративних витрат;
- кошти на покриття ризику всіх учасників будівництва;
- кошти на покриття додаткових витрат, пов'язаних з інфляційними процесами;
- податки, збори, обов'язкові платежі, встановлені чинним законодавством і не враховані складовими вартості будівництва, а також ПДВ.

Розподіл об'єктів, робіт і витрат всередині глав подано в приблизній номенклатурі Зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва.

За наявності декількох видів закінчених виробництв або комплексів, кожний з яких має по кілька об'єктів, всередині глави може бути здійснене групування по розділах, найменування яких відповідає назві виробництв (комплексів).

У випадку відсутності об'єктів, робіт і витрат, що передбачаються відповідною главою, ця глава пропускається без зміни номерів наступних глав.

Для окремих галузей господарства України і видів будівництва найменування і номенклатура глав зведеного кошторисного розрахунку, а також найменування, кількість і порядок розташування граф у ньому та у формах іншої кошторисної документації можуть бути змінені.

До глави 1 "Підготовка території будівництва" включаються кошти на

роботи і витрати, пов'язані з відведенням та освоєнням території, що забудовується. До цих робіт і витрат належать:

Відведення земельної ділянки, видача архітектурно-планувального завдання і червоних ліній забудови, а також витрати, пов'язані з отриманням, у разі потреби, прав тимчасового користування ділянкою для організації будівельного майданчика і платою за користування цією ділянкою - кошти визначаються кошторисним розрахунком на окремий вид витрат і зазначаються в графах 7 та 8.

Розбивання основних осей будівель і споруд та закріплення їх пунктами і знаками - кошти визначають кошторисними розрахунками і включаються до граф 7 та 8.

Звільнення території будівництва від наявних на ній будівель, лісонасаджень, промислових відвалів тощо перенесення і перевлаштування інженерних мереж, комунікацій споруд, колій і доріг, зняття та зберігання родючого шару ґрунту тощо - кошти визначаються локальними кошторисами включаються до граф 4 та 8 (розбирання, вивезення матеріалів від розбирання, складування, інші роботи, вартість яких визначиш., за одиничними розцінками).

Компенсація вартості будівель і насаджень, що зносяться і знищуються - кошти визначаються кошторисним розрахунком і включаються до граф 7 та 8.

Осушування території будови, проведення на ній інших заходів, пов'язаних з припиненням або зміною умов водокористування, а також із захистом довкілля і ліквідації несприятливих умов будівництва кошти визначаються об'єктними кошторисними розрахунками (об'єктними кошторисами) відповідно до проектних рішень і включаються до граф 4-8.

Приведення земельних ділянок, наданих у тимчасові користування на період будівництва, до стану, придатного для користування в сільському, лісовому, рибному господарстві ;або для інших цілей, відповідно до проекту відновлення (рекультивації) порушених земель. Ці кошти визначаються об'єктним кошторисним розрахунком (об'єктним кошторисом що складається на основі

проектних даних на рекультивацію, і показується в графах 4-8.

У випадку проведення рекультивації на кількох територіально відокремлених об'єктах кошти для цього дозволяється включати до відповідних об'єктних кошторисних розрахунків (об'єктних кошторисів) на зведення конкретних будівель, споруд.

Інші витрати, пов'язані з освоєнням території, що забудовується, і відшкодуванням компенсацій, які належать за чинним законодавством.

У главі 1 враховуються також витрати на підготування майданчика для розміщення і будівництва тимчасових будівель та споруд.

До глави 2 "Основні об'єкти будівництва" включається кошторисна вартість будівель, споруд та видів робіт основного призначення.

До глави 3 "Об'єкти підсобного та обслуговувального призначення" включається кошторисна вартість об'єктів підсобного та обслуговувального призначення: для промислового будівництва - будівлі ремонтно-технічних майстерень, заводоуправлінь, естакади, галереї, складські приміщення тощо; для житлово-цивільного будівництва - господарські корпуси, прохідні, теплиці в лікарняних і наукових містечках, сміттєзбиральники тощо, а також вартість будівель і споруд соціальної сфери, призначених для обслуговування працюючих (окремо збудовані поліклініки, їдальні, магазини, об'єкти побутового обслуговування населення, інші об'єкти), розташовані в межах території, відведеної для будівництва підприємств.

До глав 4-7 включаються об'єкти, перелік яких відповідає найменуванням глав.

До глави 8 "Тимчасові будівлі та споруди" до граф 4-5 та 8 включаються кошти на зведення та розбирання титульних тимчасових будівель і споруд, необхідних для забезпечення виробничих потреб будов, а також для розміщення й обслуговування працівників будівництва. Правила визначення розміру коштів наведено у Розділі 3.

До глави 9 "Інші роботи і витрати" включаються кошти на покриття витрат

замовника і підрядних будівельно-монтажних організацій, а також на окремі види робіт, що не враховані в кошторисних нормативах. Указані кошти визначаються в цілому по будові.

До глави 10 "Утримання служби замовника і авторський нагляд" до граф 7 та 8 включаються кошти в поточному рівні цін, призначені на: - утримання служби замовника (включаючи витрати на технічний нагляд); - проведення авторського нагляду проектними організаціями.

До цієї ж глави (до графи 7 та 8) включаються кошти на проведення геодезичних спостережень за переміщенням і деформаціями будівель і споруд, витрати замовника, пов'язані з проведенням тендерів та введенням об'єкту в експлуатацію.

Витрати, пов'язані з проведенням тендерів, визначає замовник. Розмір цих витрат, як правило, не перевищує 0,8 %, від загальної кошторисної вартості будівництва.

До глави 11 "Підготовка експлуатаційних кадрів»" включаються (до граф 7 та 8) кошти на підготовку експлуатаційних кадрів для підприємств, що будуються заново.

До глави 12 "Проектні та вишукувальні роботи" включаються:

- кошторисна вартість проектно-вишукувальних робіт;
- кошторисна вартість експертизи проектно-кошторисної документації;
- витрати, пов'язані з випробуванням паль (та частина робіт, що виконується проектно-вишукувальними організаціями)

До зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва після підсумку глав 1-12 включаються:

- кошторисний прибуток;
- кошти на покриття адміністративних витрат БМО;
- кошти на покриття ризику всіх учасників будівництва;
- кошти на покриття додаткових витрат, пов'язаних і інфляційними процесами;

- податки, збори (обов'язкові платежі), встановлені чинним законодавством і не враховані складовими вартості будівництва, а також ПДВ.

У складі зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва наводяться (у графах 4-8) такі підсумки:

- по кожній главі (за наявності в главах розділів - по кожному розділу і по главах);
- сумарні по главах 1-7, 1-8, 1-9, 1-12;
- "Разом" по главах 1-12 з урахуванням кошторисною прибутку, коштів на покриття ризику всіх учасників будівництва, коштів на покриття додаткових витрат, пов'язаних з інфляційними процесами;
- "Всього" по зведеному кошторисному розрахунку.

За підсумком зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва зазначаються:

Зворотні суми, що враховують вартість:

- матеріалів і виробів, одержуваних від розбирання тимчасових будівель і споруд, у розмірі 15 % кошторисної вартості тимчасових будівель і споруд (з частиною вартості, що амортизується) незалежно від терміну здійснення будівництва; - матеріалів і виробів, одержуваних від розбирання конструкцій, знесення і перенесення будівель і споруд, у розмірі, що визначається за розрахунком;

- меблів, устаткування та інвентарю, придбаних для меблювання житлових і службових приміщень для іноземного персоналу, що здійснює шефмонтаж устаткування;

- матеріалів, одержуваних у порядку попутного добування.

Указані зворотні суми складаються з підсумків зворотних сум, вказаних довідково в об'єктних (локальних) кошторисах.

Сумарна (за підсумками об'єктних і локальних кошторисів) балансова (залишкова) вартість устаткування, що демонтується і переноситься в межах діючого підприємства, яке реконструюється і технічно переоснащується, -

наводиться довідково тільки за підсумком зведеного кошторисного розрахунку.

Підсумкові дані про розподіл загальної кошторисної вартості будівництва мікрорайону або комплексу житлових і громадських будівель за напрямками капітальних вкладень у випадку, коли в складі цього будівництва передбачені вбудовані, вбудовано-прибудовані, прибудовані або окремо збудовані будівлі і споруди, що належать до різних напрямків капітальних вкладень (торгівля і громадське харчування, підприємства побутового обслуговування, комунального господарства тощо). Кошторисна вартість споруд, пристроїв і окремих робіт, спільних для усіх об'єктів, що входять до складу мікрорайону або комплексу, розподіляється:

- вартість внутрішньоквартальних (дворових) мереж водопостачання, каналізації, тепло- та енергопостачання тощо - пропорційно потребам об'єктів;
- вартість робіт з благоустрою й озеленення території - пропорційно площам ділянок;
- решта спільних коштів - пропорційно загальній площі об'єктів.

Розрахунок розподілу коштів за напрямками капітальних вкладень наводиться у складі пояснювальної записки до зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва.

Зведений кошторисний розрахунок складається в цілому на будівництво, незалежно від числа генеральних підрядних будівельно-монтажних організацій, що беруть участь у ньому.

При здійсненні поточного ремонту, якщо вартість робіт може бути визначена за одним локальним або об'єктним кошторисом, зведений кошторисний розрахунок не складається. У цьому випадку роль зведеного кошторисного розрахунку виконує відповідно локальний або об'єктний кошторис.

§3.8 Кошторисні розрахунки

Згідно до ДБН Д.1.1-1-2000 п.2.2 (види інвесторської документації), з метою визначення "проектного" ліміту капітальних вкладень на будівництво або у випадку необхідності відшкодування тих витрат, що невраховані кошторисними нормами, складають:

- ЛКР - локальні кошторисні розрахунки;
- КРВ - кошторисні розрахунки на окремі види витрат;
- ОКР - об'єктні кошторисні розрахунки.

Як правило, локальні кошторисні розрахунки складаються замість ЛК - локальних кошторисів, коли обсяги робіт і розмір витрат остаточно не визначалися і підлягають уточненню.

Рекомендується такий порядок складання ЛКР, КРВ та ОКР Локальні та об'єктні кошторисні розрахунки розробляються замість локальних та об'єктних кошторисів у тих випадках, коли:

а) обсяги робіт і розміри витрат ще остаточно ні визначилися і підлягають уточненню при розробленні Робочої документації (робочих креслень);

б) обсяги робіт, характер і методи їх виконання не можуть, бути точно визначені при проектуванні і уточнюються в процесі будівництва (окремі види робіт і конструктивні елементи підводної частини гідротехнічних споруд, будівель і споруд експериментального будівництва, будівель і споруд, що реконструюються, технологічної частини об'єктів з новими видами виробництва, днопоглиблювальні і гірничопрохідницькі роботи тощо). При цьому на підставі уточнених у процесі Будівництва обсягів робіт складається об'єктний (локальний) виконавчий кошторис. Локальні та об'єктні кошторисні розрахунки складаються в Поточному рівні цін на трудові та матеріально-технічні ресурси за формами об'єктних і локальних кошторисів на підставі архітектурно-будівельних і технологічних рішень. Ескізного Проекту, ТЕО інвестицій, Проекту або Робочого проекту з використанням укрупнених

ресурсних кошторисних норм та показників вартості будівництва, а також інших укрупнених нормативів.

За відсутності укрупнених кошторисних нормативів для складання кошторисних розрахунків застосовуються вартісні показники об'єктів-аналогів, а за їх відсутності або великої трудомісткості в застосуванні кошторисів об'єктів-аналогів припускається складання кошторисних розрахунків з (використанням укрупнених показників вартості окремих конструктивних елементів та видів будівельно-монтажних робіт, обчислених за даними кошторисів до робочих креслень об'єктів, ідо мають у своєму складі аналогічні проектні рішення.

При складанні кошторисних розрахунків для об'єкту, що проектується за аналогами враховуються розбіжності, коригування яких проводиться на основні техніко-економічні показники: 1 м³ об'єму або 1 м² даної площі.

Таке коригування повинно проводитись в "Ескізному проекті", ТЕО інвестицій, Проекту або Робочого проекту до характеристик об'єкта, що проектується.

Порядок складання кошторисних розрахунків на окремі види витрат складаються тільки в тому випадку, якщо ці види витрат непередбачені в кошторисних нормативах, а також дані витрати регламентуються як обов'язкові. На окремі види витрат, виражених у відсотках від повної кошторисної вартості, кошторисні розрахунки не складаються. У цьому випадку до глав ЗКР - зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва включаються окремим рядком кошти за переліком і порядком, передбаченим структурою даного ЗКР.

§ 3.9 Зведення витрат комплексу будівництва

Повна (генеральна) кошторисна (базисна) вартість великих будівельних комплексів та мікрорайонів з поєднанням в них об'єктів промислового, житлового, культурно-побутового призначення разом з інженерними мережами та спорудами визначається в документі, що має назву "Зведення витрат".

Основою для складання такого документу є норми ДБН Д.1.1-1-2000 п.2.9 та об'єднані зведені кошторисні розрахунки.

Зведення затрат завжди виконується з урахуванням таких умов:

А) коли в запроєктованому у комплексі (підприємстві) одночасно з будівництвом виробничих об'єктів передбачається зведення об'єктів житлово-цивільного призначення або бази будівельної індустрії;

Б) у випадку, якщо за рахунок коштів на виробниче будівництво запроєктовані на окремій території або інших населених пунктах об'єкти житлово-цивільного призначення, бази будівельної індустрії, профтехучилищ, профілакторіїв, об'єктів підсобного сільськогосподарського призначення і побутового обслуговування населення, об'єктів міського надземного пасажирського транспорту, доріг, шляхопроводів, інших інженерних споруд. При цьому допускається об'єднання в один проект окремих об'єктів, що споруджуються на обумовленій території. Зведення затрат в такому випадку визначає загальну вартість виробничого будівництва.

Зведення затрат може складатися також при розробці проектно-кошторисної документації на будівництво крупних підприємств в окремих районах, де відсутня база будівельної індустрії та недостатньо розвинена розробка нерудних місцевих матеріалів. В такому разі до зведення затрат включаються зведені кошторисні розрахунки на будівництво основного підприємства та заводів будівельної індустрії.

Розділ IV. Правила визначення вартості будівництва

§4.1 Основні правила

Основні правила формування кошторисної вартості будівництва і принципи визначення ціни пропозиції претендента на виконання робіт та уточнення вартісних показників при проведенні розрахунків за обсяги виконаних робіт. Регламентовані ДБН Д.1.1-1-2000, розділ 3.

Вартість будівництва визначається:

- на стадії проектування - кошторисна вартість будівництва в складі інвесторської кошторисної документації;
- на стадії визначення виконавця робіт (проведення тендеру) - договірна ціна (ціна тендерної пропозиції претендента)

На стадії проведення взаєморозрахунків уточнюються окремі вартісні показники, визначені на попередніх стадіях, і їх уточнення обумовлено в контракті.

Вартість будівництва умовно розподіляється на безпосередні та супутні витрати, а також прибуток, кошти на покриття додаткових витрат, зв'язаних з інфляційними процесами, податки, збори, обов'язкові платежі.

До безпосередніх витрат належать кошти, які витрачаються на розробку проектно-кошторисної документації (глава 12 зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва) і на спорудження об'єкта будівництва (як прямі, так і загальновиробничі витрати) (глави 2-7 ЗКР).

До супутніх витрат належать кошти, необхідні для будівництва в цілому, які витрачаються як замовником, так і підрядником:

- підготовка території будівництва (глава 1 ЗКР);
- зведення та розбирання титульних тимчасових будівель і споруд (глава 8 ЗКР);
- додаткові витрати при виконанні будівельно-монтажних робіт у зимовий

- період (глава 9 ЗКР);
- інші роботи та витрати (глава 9 ЗКР);
- утримання служби замовника та авторський нагляд (глава 10 ЗКР);
- підготовка експлуатаційних кадрів (глава 11 ЗКР).

В свою чергу безпосередні та супутні витрати поділяються за такими видами робіт і витрат:

- будівельні роботи;
- роботи з монтажу устаткування (монтажні роботи);
- витрати на придбання устаткування, меблів та інвентарю;
- інші витрати.

§4.2 Визначення кошторисної вартості будівництва

Правила визначення кошторисної вартості будівництва, наведені в цьому підрозділі, є єдиними і не залежать від способу здійснення будівництва: підрядного чи господарського.

Кошторисна вартість будівництва, що визначається в складі інвесторської кошторисної документації, використовується для планування капітальних вкладень, фінансування будівництва, проведення тендерів.

При визначенні кошторисної вартості будівництва до будівельних робіт відносяться:

- роботи зі зведення будівель і споруд: земляні; улаштування збірних і монолітних залізобетонних і бетонних, цегляних, блокових, металевих, дерев'яних та інших будівельних конструкцій, підлог, покрівель; опоряджувальні роботи;
- роботи гірничорозкривні; буропідривні; пальові; із закріплення ґрунтів; з улаштування опускних колодязів; з буріння свердловин; із захисту будівельних конструкцій і устаткування від корозії; теплоізоляційні

- (включаючи обмурування і футерування котлів, промислових печей та інших агрегатів); гірничопрохідницькі; підводнобудівельні (водолазні);
- роботи з електроосвітленням житлових і громадських будівель;
  - роботи з улаштування внутрішнього водопроводу, каналізації, опалення, газопостачання, вентиляції та кондиціонування повітря (включаючи вартість опалювальних котлів, радіаторів, калориферів, бойлерів та інших санітарно-технічних виробів і облаштувань), а також інших внутрішніх трубопроводів;
  - роботи, що виконуються при спеціалізованому будівництві, в тому числі: автомобільні дороги та залізниці; мости і труби; тунелі і метрополітени; трамвайні колії; аеродроми; лінії електропередачі; споруди зв'язку, радіомовлення і телебачення; конструкції гідротехнічних споруд; судновозні колії стапелів і сліпів; промислові печі і трупи буріння нафтових і газових свердловин (у тому числі в морських умовах); протиерозійні, протисельові, протилавинні, протизсувні та інші інженерні та природоохоронні споруди; меліоративні роботи (зрошений осушення, обводнювання);
  - роботи з будівництва зовнішніх мереж і споруд водопостачання, каналізації, тепло- і енергопостачання газопроводів; магістральних трубопроводів газо- нафтопродуктів; споруд для очищення стічних вод і для охорони атмосфери від забруднення;
  - роботи з озеленення, захисних лісонасаджень, багаторічних плодкових насаджень;
  - роботи з підготовки території будівництва: вирубка лісу і чагарнику, корчування пнів, планування території, намивання ґрунту та інші роботи зі створення рельєфу знесення будівель тощо;
  - роботи з улаштування основ, фундаментів і опорних конструкцій під устаткування; пов'язані з будівництвом будівель і споруд, геологічні та гідрогеологічні (шурфування, відкачка води тощо), днопоглиблювальні

гірничо-капітальні та розкривні роботи;

- інші роботи, передбачені в збірниках ресурсних елементних кошторисних норм на будівельні роботи, в тому числі з розбирання будівельних конструкцій, що виконуються при реконструкції і технічному переоснащенні підприємств, будівель і споруд.

При визначенні кошторисної вартості будівництва по монтажних робіт відносяться такі:

- складання та встановлення в проектне положення на місці постійної експлуатації (включаючи перевірку та індивідуальний іспит) усіх видів устаткування, в тому числі компресорних машин, насосів, вентиляторів, електротехнічних установок, електричних печей, приладів, засобів автоматизації тощо;
- прокладка ліній електропостачання і мереж до електросилових установок, приєднання до електричних мереж і підготовка до здачі під налагодження електричних машин;
- прокладання технологічних трубопроводів і улаштування підведень до устаткування води, повітря, пари, охолоджувальних та інших рідин в обсягах, передбачених збірниками розцінок на монтаж устаткування;
- інші роботи, передбачені в збірниках ресурсних елементних кошторисних норм на монтаж устаткування, в тому числі демонтаж устаткування, установок, машин та пристроїв, що здійснюється при реконструкції і технічному переоснащенні діючих підприємств, будівель і споруд.

До вартості **устаткування, меблів та інвентарю**, що враховується в кошторисах на будівництво, належать:

- вартість придбання (виготовлення) і доставки на приоб'єктний склад:
- комплектів усіх видів (технологічного, енергетичного, підйомно-транспортного, насосно-компресорного й іншого) устаткування, що монтується чи не монтується, в тому числі нестандартизованого (включаючи вартість його проектування), устаткування електронно-

обчислювальних центрів, лабораторій, майстерень різного призначення, медичних кабінетів;

- транспортних засобів, технологічно зв'язаних з процесом промислового виробництва, включаючи рухомий залізничний склад, що приймається на баланс забудовника, для перевезення вантажів по коліях, передбачених проектом, а також спеціальний рухомий склад інших видів транспорту для перевезення немасових вантажів;
- контрольно-вимірювальних приладів, засобів автоматизації і зв'язку;
- інструменту, інвентарю, штампів, пристосувань, оснастки, запасних частин, спеціальних контейнерів для транспортування напівфабрикатів або готової продукції, які включаються до первісного фонду виробництв, що вводяться в дію;
- устаткування, інструменту, інвентарю, меблів та інших предметів внутрішнього оздоблення, необхідних для первісного оснащення гуртожитків, об'єктів комунального господарства, освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі; вартість конструювання машин і складного технічного устаткування разових (одиничних) замовлень з тривалим циклом виготовлення;
- вартість шефмонтажу устаткування.

До інших витрат належать всі інші витрати, що не включаються до вартості будівельних і монтажних робіт і вартості устаткування, меблів та інвентарю.

У кошторисній вартості будівництва будівлі враховуються: - витрати на загальнобудівельні роботи по будівлі в цілому;

- кошторисна вартість робіт з улаштування в будівлі водопроводу, каналізації, опалення, вентиляції, гарячого водопостачання, газопостачання, електроосвітлення, телефонізації, сміттєпроводу, радіофікації, телевізійних антен та кабельних розведень у сходових клітках;

- кошторисна вартість монтажних робіт з установа технологічного, насосно-компресорного, підйомно-транспортного, енергетичного та іншого устаткування, передбаченого проектною документацією;
- кошторисна вартість монтажу пасажирських та вантажних ліфтів;
- кошторисна вартість загальнобудівельних робіт, зв'язаних з монтажем устаткування;
- кошторисна вартість спеціальних будівельних робіт з улаштування фундаментів під устаткування, зведення промислових печей, труб, технологічних каналів, тунелів та інших робіт;
- витрати, зв'язані з виконанням інших будівельних та монтажних робіт, передбачених проектною документацією;
- кошторисна вартість робіт з улаштування введів до будівлі водопроводу, теплофікації, гарячого водопостачання, газопостачання, електропостачання і слабкострумних мереж, а також випусків каналізації. Точкою розподілу зовнішніх і внутрішніх комунікацій при визначенні їх кошторисної вартості є:

- для каналізації - найближчий до будівлі оглядовий колодезь (вартість колодезя включається до кошторису на зовнішні мережі);
- для водопроводу, газопроводу, тепломережі - вентиль або трійник біля будівлі (вентиль або трійник включається до кошторисної вартості будівлі, а колодезь, у якому вони встановлені, враховується в кошторисі на зовнішні мережі);
- кабельні кінцеві муфти при кабельних уводах та прохідні ізолятори при повітряних уводах - муфти відносяться до зовнішніх мереж, а прохідні ізолятори - до внутрішніх. У випадках, коли кабельний увід безпосередньо біля будівлі переходить у повітряну мережу, точкою розподілу є стовпова кінцева муфта, яка в цьому випадку відноситься до внутрішніх мереж.

Крім вказаних витрат, до кошторисної вартості будівництва будівлі або споруди включаються накладні витрати (загальнопромислові).

Інвесторська кошторисна документація. Для визначення кошторисної вартості будівництва проєктованих підприємств, будівель, споруд або їхніх черг складається інвесторська кошторисна документація, до складу якої входять локальні кошториси і відомості ресурсів до них, локальні кошторисні розрахунки, об'єктні кошториси, об'єктні кошторисні розрахунки, кошторисні розрахунки на окремі види витрат, зведені кошторисні розрахунки вартості будівництва, зведення витрат тощо. Правила складання інвесторської кошторисної документації наведено в Розділі 2.

Кошторисна вартість, що визначається за локальними кошторисами, містить у собі **прямі і загальновиробничі витрати** .

Прямі витрати враховують у своєму складі заробітну плату робітників, вартість експлуатації будівельних машин і механізмів та матеріалів, виробів, конструкцій. Вони визначаються в локальних кошторисах шляхом множення визначеної за ресурсними елементними кошторисними нормами кількості трудових і матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання обсягів робіт, обчислених за робочими кресленнями, на відповідні поточні ціни цих ресурсів.

Поточні ціни на трудові та матеріально-технічні ресурси в інвесторській кошторисній документації приймаються за вихідними даними замовника або, за його дорученням, з інших джерел (у тому числі за усередненими даними Держбуду).

Заробітна плата (основна та додаткова), що наводиться в прямих витратах у локальних кошторисах, вираховується окремо для робітників-будівельників і монтажників та для робітників, зайнятих на керуванні та обслуговуванні будівельних машин і механізмів. Розрахунок заробітної плати виконується на підставі нормативних трудовитрат і вартості людино-години, яка відповідає середньому нормативному розряду робіт для ланки робітників-будівельників, монтажників та середньому розряду ланки робітників, зайнятих на керуванні та обслуговуванні будівельних машин і механізмів.

Вартість людино-години згаданих робітників по будовах (об'єктах), будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств, установ та організацій державної власності, як правило, приймається в межах, рекомендованих Держбудом України.

При визначенні заробітної плати по будівельних та монтажних роботах, які виконуються в підземних умовах (шахтах, рудниках), вартість людино-години робітників - будівельників, монтажників та робітників, зайнятих на керуванні та обслуговуванні будівельних машин і механізмів, слід приймати не по будівництву в звичайних умовах, а як для виконання робіт у підземних умовах шахт з урахуванням тривалості робочого тижня.

Кошторисна вартість експлуатації будівельних машин і механізмів, зайнятих у будівельному виробництві, в прямих витратах визначається виходячи з нормативного часу їх роботи, необхідного для виконання встановленого обсягу будівельних та монтажних робіт, та вартості експлуатації будівельних машин і механізмів за одиницю часу їх застосування (машино-година) в поточних цінах.

У вартості експлуатації будівельних машин і механізмів у тому числі зазначається заробітна плата робітників, зайнятих на керуванні та обслуговуванні будівельних машин і механізмів.

Вартість машино-години в поточних цінах розраховується на підставі трудових і матеріальних ресурсів, наведених у РКНЕМ, та поточних цін на них з доданням амортизаційних відрахувань на повне відновлення будівельних машин і механізмів, а також податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів.

По будовах (об'єктах), будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств, установ та організацій державної власності, як правило, вартість машино-години приймається в межах, рекомендованих Держбудом України.

Час використання робітниками-будівельниками та монтажниками

механізованого виробничого знаряддя (пальник газопламеневий, вібратори поверхневі, машини мозаїчно-шліфувальні, машини електрозачищувальні, трамбівки пневматичні тощо) включено до норм трудовитрат робітників-будівельників та монтажників і відокремлено в ресурсних елементних кошторисних нормах довідково задля розрахунку вартості енергоносіїв та паливно-мастильних матеріалів, яка приховується в складі прямих витрат на матеріальні ресурси.

Амортизаційні відрахування, витрати на ремонт та переміщення механізованого виробничого знаряддя враховані у I складі накладних витрат.

Кошторисна вартість будівельних матеріалів, виробів та конструкцій у прямих витратах визначається на підставі нормативної потреби в них, розрахованої виходячи з обсягів робіт, передбачених робочими кресленнями, та відповідних поточних цін.

Поточні ціни на матеріальні ресурси по будовах (об'єктах), будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств, установ та організацій державної власності, як правило, приймаються за рівнем, що склався в регіоні за цінами виробників.

За відсутності даних про регіональні ціни на будь-які матеріали можливе застосування середніх цін, що надаються Держбудом.

Поточні ціни на матеріали для будівництва визначаються франко-приоб'єктний склад будівельного майданчика і на встановлену одиницю виміру враховують такі елементи вартості:

- відпускну ціну (потокову, середню);
- вартість тари, упаковки і реквізиту;
- вартість транспортування і вантажних робіт;
- заготівельно-складські витрати.

Як приоб'єктний склад при визначенні кошторисної вартості будівництва приймається передбачене проектом організації будівництва:

- для матеріалів зберігання просто неба - майданчик, що використовується

- для їх розміщення на території будівництва об'єкта (будівлі, споруди);
- для інших матеріалів - склад (місце складування) їх для даного об'єкта (будівлі, споруди).

Вивантаження та внутрішньобудівельне транспортування будівельних матеріалів на приоб'єктному складі враховано ресурсними елементними кошторисними нормами.

Якщо відпускні ціни на матеріальні ресурси не враховують їхньої доставки на приоб'єктний склад будови, в локальних кошторисах при визначенні вартості матеріалів, виробів і конструкцій додатково враховуються витрати на це. Зазначені витрати враховують в одиничній вартості матеріалів.

Витрати на доставку матеріальних ресурсів обчислюються або калькуляційним методом, або за усередненими показниками вартості транспортних витрат на 1т відповідного будівельного вантажу за середньою відстанню перевезень, що надаються Держбудом.

У складі кошторисної вартості матеріальних ресурсів враховуються заготівельно-складські витрати, призначені для покриття витрат будівельних організацій на утримання апарату заготівельних служб (контори і відділи постачання, управління виробничо-технологічної комплектації будівельно-монтажних організацій) та матеріальних базових складів, а також витрат, зв'язаних з втратами, які важко усуваються, і псуванням матеріалів при їх транспортуванні та зберіганні на складах. Ці витрати розраховуються за відсотком, рекомендованим Держбудом, до кошторисної вартості матеріалів франко- приоб'єктний склад і є лімітом коштів на відшкодування цих витрат підрядника:

- для будівельних, санітарно-технічних і електротехнічних матеріалів, виробів та конструкцій - 2 відсотки;
- для металевих конструкцій - 0,75 відсотка.

Маса заготівельно-складських витрат, визначена за наведеними показниками, у середньому забезпечує покриття зазначених витрат.

У локальних кошторисах і зведеному кошторисному розрахунку вартості будівництва вказується дата, станом на яку приймаються поточні ціни на трудові та матеріально-технічні ресурси.

Загальновиробничі витрати визначаються за порядком, встановленим в Розділі 4 ДБН Д. 1.1.-1-2000, і зазначаються за підсумком прямих витрат при формуванні кошторису:

- по розділах - в кожному розділі і в цілому по кошторису;
- без розподілу на розділи - в цілому по кошторису.

У кошторисних розрахунках і кошторисах на будівництво підприємств, будівель і споруд має бути врахована вартість передбаченого проектом (робочим проектом) устаткування (що монтується і не монтується), необхідного для забезпечення діяльності підприємств, а також експлуатації будівель і споруд.

При реконструкції і технічному переоснащенні діючих підприємств і цехів потреба в окремих видах устаткування може забезпечуватися за рахунок демонтованого, придатного до роботи, устаткування.

Кошторисна вартість устаткування визначається як сума всіх витрат на придбання і доставку цього устаткування на приоб'єктний склад або місце передачі до монтажу.

Складовими кошторисної вартості устаткування є:

- відпускні ціни (потоківі, середні, регіональні);
- вартість запасних частин;
- вартість тари, упаковки і реквізиту;
- транспортні витрати;
- витрати на комплектацію;
- заготівельно-складські витрати.

Поточні ціни на устаткування в інвесторській кошторисній документації приймаються за вихідними даними замовника або, за його дорученням, з інших джерел (у тому числі за усередненими даними Держбуду).

Якщо відпускні ціни на устаткування не враховують будь-якої з складових, перелічених вище, то витрати на це враховуються в локальних кошторисах додатково. Ці витрати обчислюються або калькуляційним методом, або за усередненими показниками, що надаються Держбудом.

Якщо за технічними умовами на виготовлення устаткування при його монтажі необхідно здійснювати шефмонтаж, витрати на це визначаються окремим кошторисом з урахуванням положень ДБН Д.1.1-99 (розділ 7) та витрат, зв'язаних з організацією і наданням таких послуг, і враховуються в об'єктному кошторисі в графі 6 "Устаткування, меблі та інвентар".

У кошторисній вартості будівництва враховуються кошти на зведення та розбирання тимчасових будівель і споруд, необхідних для проведення будівельно-монтажних робіт, а також для обслуговування працівників будівництва в межах будівельного майданчика, з урахуванням можливості пристосування й використання для потреб будівництва існуючих та новозбудованих будівель і споруд сталого типу.

До тимчасових будівель і споруд належать виробничі, складські, допоміжні, житлові і громадські будівлі і споруди необхідні для виконання будівельно-монтажних робіт і обслуговування працівників будівництва, які спеціально будуються або пристосовуються на період будівництва.

Тимчасові будівлі і споруди поділяються на титульні та не титульні.

Перелік титульних тимчасових будівель і споруд наведено у додатку М ДБН Д. 1. 1.-1 -2000.

Кошти на будівництво титульних тимчасових будівель і споруд включаються до глави «Тимчасові будівлі і споруди» зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва. Розмір згаданих коштів визначається або калькуляційним методом за даними проекту організації будівництва, або за усередненими відсотковими показниками, що надаються Держбудом.

Усереднені показники, обчислені за видами будівництва і виражені у відсотках від вартості будівельно-монтажних робіт за підсумком глав 1-7

зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва, враховують повний комплекс тимчасових будівель і споруд, необхідних для проведення будівельно-монтажних робіт, а також для обслуговування працівників будівництва в межах будівельного майданчика, з урахуванням можливості пристосування й використання для потреб будівництва існуючих та новозбудованих будівель і споруд сталого типу.

Якщо розмір коштів на зведення та розбирання титульних тимчасових будівель і споруд в інвесторській кошторисній документації визначено за усередненими показниками, то це є лімітом на відшкодування цих витрат підряднику.

До нетитульних тимчасових будівель, споруд, приладдя і обладнання належать такі: приоб'єктні контори і комори виконробів і майстрів, складські приміщення і навіси при об'єкті будівництва, душові, кубові, неканалізовані вбиральні і приміщення для обігрівання робітників; настили, стрем'янки, драбини, перехідні містки, ходові дошки, огорожі при розплануванні будівлі, пристрої з техніки безпеки, інвентарні уніфіковані засоби підмошування типу колісок, вишок, інвентарних майданчиків, помостів тощо; паркани і огорожі (окрім спеціальних і архітектурно оформлених), запобіжні козирки, захистки при виконанні буропідривних робіт; тимчасові розводки від магістральних і розвідних мереж електроенергії, води, пари, газу і повітря в межах робочої зони (території в межах 25 м периметра будівель або від лінійних споруд), а також витрати, зв'язані з пристосуванням будівель і споруд, що будуються і існують на будівельних майданчиках, замість будівництва згаданих вище нетитульних тимчасових будівель і споруд.

Витрати зі спорудження, складання, розбирання, амортизації, поточного ремонту і переміщення не титульних тимчасових будівель і споруд враховуються в накладних витратах.

У кошторисній вартості будівництва враховуються кошти на додаткові витрати при виконанні будівельно-монтажних робіт у зимовий та літній

період.

Розмір коштів визначається за усередненими показниками, що надаються Держбудом.

Усереднені показники розраховані за видами будівництва виражені у відсотках від вартості будівельно-монтажних робіт за підсумком глав 1-8 зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва. Ці показники є середньорічними і враховують усі додаткові витрати, зв'язані з ускладненням виконання робіт у зимовий період, у тому числі:

а) додаткові фактори та витрати труда, що впливають на зниження продуктивності праці:

- обмеженість рухів робітників теплим одягом і незручністю роботи в рукавицях;

- погіршення видимості в зимовий період на робочому місці;

- наявність на робочому місці льоду та снігу;

- обмерзання взуття, матеріалів, конструкцій та інструментів;

- потреба в процесі роботи періодично очищати від снігу та льоду робоче місце, матеріали тощо;

- втрати робочого часу, зв'язані з перервою в роботі для обігрівання робітників;

- зниження в зимовий період продуктивності будівельних машин та механізмів;

- наявність вітру на робочих місцях швидкістю до 10 м/с включно;

- ускладнення в технологічних процесах, викликані низькою

температурою (підготовка тимчасових споруд для

обігрівання робітників, утеплення тимчасових водопровідних мереж та

баків, застосування утеплених засобів транспортування бетону та розчину

тощо);

б) додаткові роботи і витрати, викликані методами виконання будівельно-монтажних робіт, які застосовуються при мінусовій температурі зовнішнього

повітря:

- розпушування мерзлих ґрунтів;
- запобігання промерзанню ґрунтів;
- відтавання ґрунтів;
- застосування бетонів та розчинів швидкого тужавлення,
- введення в бетони та розчини спеціальних домішок;
- застосування електропрогрівання бетону;
- утеплення конструкцій;
- прогрівання виробів, кінців труб та кабелю;
- улаштування, розбирання та опалення звичайних тепляків;
- захист робочих місць від снігових заметів тощо;

в) додаткові витрати, викликані втратами окремих матеріалів при виконанні робіт в зимовий період;

г) додаткові витрати, зв'язані з тимчасовим опаленням:

- використання постійних систем опалення, що забезпечуються тепловою енергією від енергосистем, блок-станцій і теплових станцій (котельних) для тимчасового опалення окремих закінчених начорно будівель (або їх частин) протягом опалювального періоду для проведення усередині будівель будівельних та монтажних робіт, які відповідно до технічних умов та правил виконання робіт потрібно виконувати при плюсовій температурі;
- збільшені тепловтрати внаслідок охолодження крізь отвори та не закінчені опорядженням конструкції закінченої начорно будівлі, а також усереднені витрати теплової енергії на відігрівання і сушіння конструкції.

Визначений за усередненими показниками розмір коштів є лімітом на відшкодування підряднику зазначених витрат тільки при виконанні робіт у зимовий період.

Замовник, виходячи з даних про тривалість робіт і терміни їх виконання, що плануються, може вирішувати питання щодо включення до кошторисної вартості будівництва додаткових витрат на виконання будівельно-монтажних

робіт у зимовий період. Зазначене рішення надається в складі вихідних даних на проектування організації, яка розробляє інвесторську кошторисну документацію.

Частина супутніх витрат, які враховуються в главах 1, 9 ЗКР, визначається або на підставі чинних нормативних документів, або на підставі даних проекту (робочого проекту) за локальними кошторисами (розрахунками). Приблизний перелік таких витрат наведено в додатку Б ДБН Д.1.1.-1-2000 "Приблизна номенклатура зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва", наприклад: додаткові витрати, пов'язані з виконанням протипаводкових заходів; витрати на утримання та відновлення після закінчення будівництва діючих постійних автомобільних доріг; витрати, пов'язані з випробуванням паль (будівельні роботи); витрати на проведення геолого-розвідницьких робіт; витрати на придбання господарського інвентарю (включаючи меблі) для промислового будівництва; витрати на проведення маркшейдерських робіт у вугільній промисловості в частині, не врахованій у загальновиробничих витратах, визначаються за локальними кошторисами.

Решта супутніх робіт та витрат (глави 1, 9 ЗКР), характер і методи яких не можуть бути точно визначені при проектуванні і уточнюються під час визначення виконавця робіт або в процесі будівництва, відшкодовуються підряднику замовником за рахунок коштів замовника на покриття ризику, які передбачаються у зведеному кошторисному розрахунку вартості будівництва.

Визначення розміру супутніх витрат, які не враховуються в главах 10, 12 ЗКР, встановлюється окремими чинними нормативними документами.

Інші витрати є складовою частиною кошторисної вартості будівництва, включаються до окремої графі кошторисної документації і належать як до будівництва в цілому, так і до окремих об'єктів і робіт.

Інші витрати, що належать до будівництва в цілому, враховуються в окремих главах зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва (глави 1, 9, 10, 11, 12 ЗКР) у графі 7 і витрачаються замовником для

відшкодування (компенсації) відповідних витрат.

Інші витрати, що належать до окремих об'єктів і робіт, враховуються у відповідних локальних і об'єктних кошторисах, які визначають кошторисну вартість виду робіт або об'єкта,

Для відшкодування інших витрат, що належать до будівництва в цілому, до глави 1 ЗКР "Підготовка території будівництва" включаються кошти, перелічені в пункті 2.8.7, і на компенсацію ряду інших витрат.

Кошти для відшкодування інших витрат, що належать головним чином, до діяльності підрядних організаций включаються до глави 9 ЗКР "Інші роботи і витрати". Наприклад витрати з перевезення працівників будівельно-монтажних організацій автомобільним транспортом розраховуються або калькуляційним методом на підставі даних проекту організації будівництва і діючих тарифів, або як ліміт коштів за усередненим відсотковим показником, який становить 1,5% від кошторисної вартості будівельно-монтажних робіт, підсумку глав 1-8 ЗКР

До зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва після підсумку глав 1-12 включаються:

- кошторисний прибуток (планові нагромадження);
- кошти на покриття ризику всіх учасників будівництва;
- кошти на покриття додаткових витрат, зв'язаних і інфляційними процесами;
- кошти на страхування ризику.

Кошторисний прибуток - це кошти, що враховують економічно обґрунтовану величину прибутку підрядної організації від виконання будівельних і монтажних робіт.

Розмір кошторисного прибутку залежить від виду будівництва, технічної та технологічної складності будови, строків будівництва, умов його фінансування тощо. Визначений на підставі аналізу цих факторів розмір кошторисного прибутку погоджується із замовником.

По будовах (об'єктах), будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств, установ і організацій державної власності, розмір кошторисного прибутку приймається в межах рекомендованих Держбудом за погодженням з Мінекономіки усереднених показників виражених у відсотках від підсумку глав 1-9 ЗКР: по будівельних роботах (графа 4); по монтажних роботах (графа 5); підсумок по зазначених графах позначається в графі 8.

Кошторисний прибуток в інвесторській кошторисній документації враховується при здійсненні будівництва:

- підрядним способом - в обов'язковому порядку;
- господарським способом - якщо підприємство планує прибуток від такого виду діяльності.

Кошти на покриття ризику всіх учасників будівництва призначені на відшкодування:

- збільшення вартості обсягів робіт та витрат, характер і методи виконання яких не можуть бути точно визначені при проектуванні і уточнюються при визначенні виконавця робіт (проведенні тендеру) або в процесі будівництва;
- збільшення вартості будівництва, спричиненого зміною державних стандартів на окремі матеріали, вироби, конструкції, устаткування тощо.

Розмір цих коштів залежить від стадії проектування, виду будівництва та складності будови, погоджується із замовником і визначається відсотком від підсумку глав 1-12 ЗКР, графа 8, із зазначенням у графах 7, 8.

По будовах (об'єктах), будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств, установ і організацій державної власності, розмір коштів на покриття ризику всіх учасників будівництва приймається в межах рекомендованих Держбудом усереднених показників.

Кошти на покриття додаткових витрат, зв'язаних з інфляційними процесами, призначені на відшкодування збільшення вартості трудових та

матеріально-технічних ресурсів, спричинене інфляцією, яка може відбутися як на початку будівництва, так і впродовж його.

Ці кошти визначаються шляхом експертної оцінки, виходячи з галузевої належності будови, строків будівництва, прогнозного рівня інфляції в будівництві та відповідних показників щодо змінення вартості трудових та матеріально-технічних ресурсів у будівництві, які надаватимуться Держбудом.

Розрахований таким чином розмір коштів за узгодженням із замовником включається до зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва, графи 7, 8.

Кошти на страхування ризику включаються до зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва за рішенням замовника в обґрунтованому розмірі, але не більш ніж два відсотки від загальної вартості будівництва від підсумку глав 1-12 ЗКР, графа 8, із зазначенням у графах 7,8.

§4.3 Загальні правила оформлення інвесторської кошторисної документації

При складанні інвесторської кошторисної документації здійснюється її нумерація у встановленому порядку. Нумерація локальних кошторисів (локальних кошторисних розрахунків) провадиться при формуванні об'єктного кошторису (об'єктного кошторисного розрахунку) з урахуванням того, до якої глави зведеного кошторисного розрахунку вартості будівництва він включається. Як правило, нумерація локальних кошторисів (локальних кошторисних розрахунків) провадиться таким чином, що перші дві цифри відповідають номеру глави зведеного кошторисного розрахунку, другі дві цифри - номеру рядка в главі і треті дві цифри означають порядковий номер локального кошторису (локального кошторисного розрахунку) у даному об'єктному кошторисі (об'єктному кошторисному розрахунку). Наприклад: № 02-04-12. Номери об'єктних кошторисів (об'єктних кошторисних розрахунків)

по такій системі нумерації не містять у собі останніх двох цифр, що відповідають номерам локальних кошторисів (локальних кошторисних розрахунків).

Результати обчислень і підсумкові дані в кошторисній документації наводяться в такому порядку:

- у локальних кошторисах (локальних кошторисних розрахунках) порядкові і підсумкові цифри заокруглюються до цілих гривень;
- в об'єктних кошторисах (об'єктних кошторисних розрахунках) підсумкові цифри з локальних кошторисів (локальних кошторисних розрахунків) зазначаються в тисячах гривень із заокругленням до двох знаків після коми;
- у зведених кошторисних розрахунках вартості будівництва (зведення витрат) підсумкові суми з об'єктних кошторисів (об'єктних кошторисних розрахунків) зазначаються в тисячах гривень із заокругленням до двох знаків після коми.

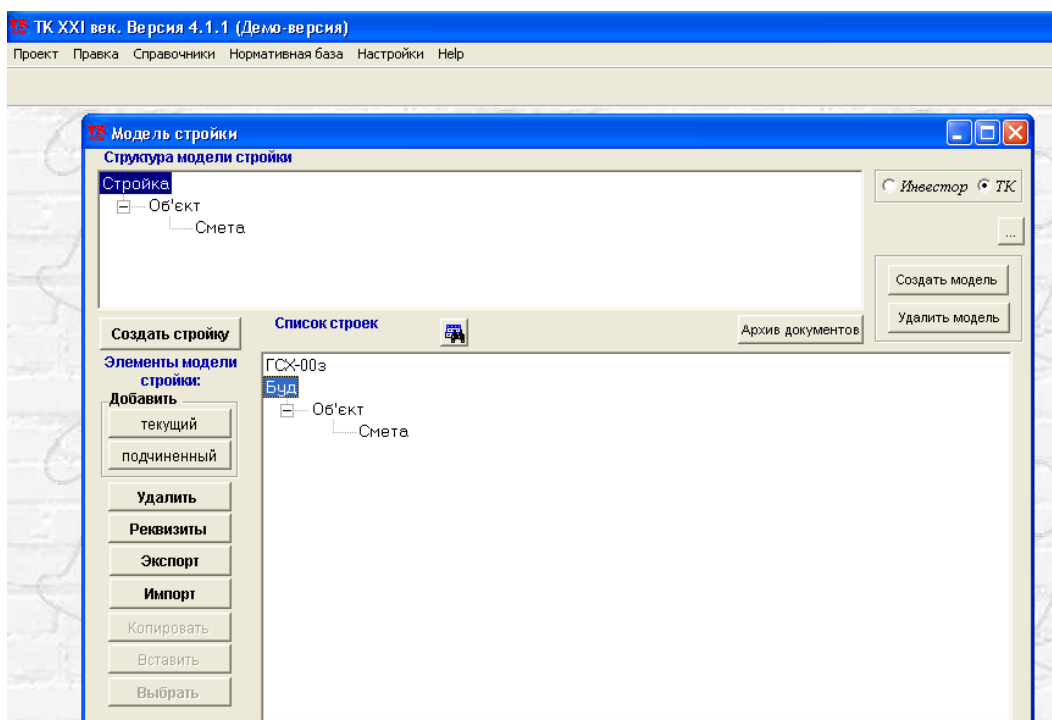
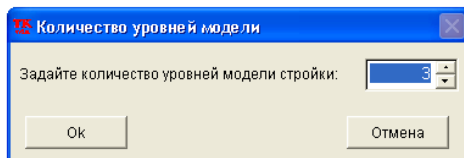
У такому ж порядку наводяться результати обчислень і підсумкові дані в Розрахунках вартості будівництва.

Розділ V Автоматизоване визначення кошторисних документів

§5.1 ТЕНБЕР-КОНТРАКТ

1. Створення будівництва:

- Проект → Модель будівництва
- Створити модель:

2. Вводимо реквізити будівництва

Виділяємо в списку будівництва новий рядок «**Будівництво**», що з'явився, і натиснути піктограму **Реквізити**.

Вибрати галузь будівництва. Наприклад – VII. Будівельний комплекс.
 Будівництво (власної бази) і натиснути кнопку **Вибрати**.

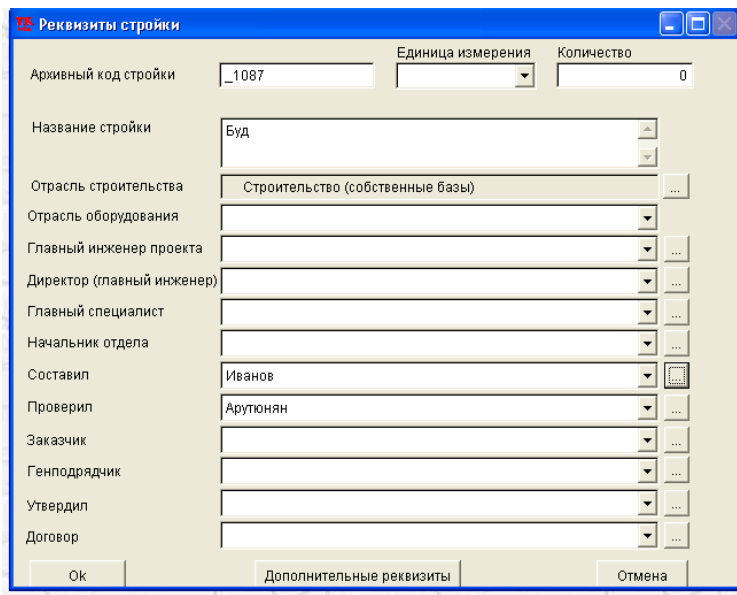
Ввести в:

поле «Склав» - своє прізвище.

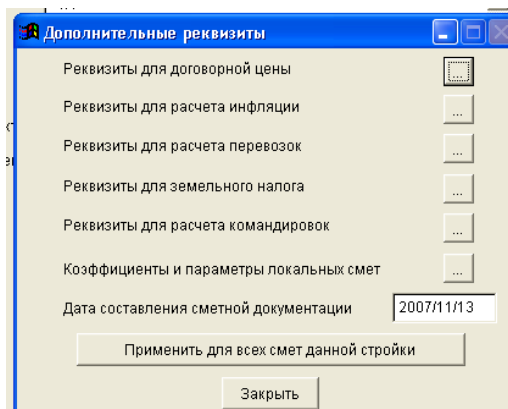
поле «Перевірів» – прізвище викладача.

ОК

В результаті вийде

Натисніть кнопку **Додаткові реквізити**

Реквізити для договірної ціни:

Ввести: показники засобів на титульні тимчасові будівлі і споруди %

показники зимового дорожчання %

показники кошторисного прибутку, грн/люд-год

показники адміністративних витрат, грн/люд-год

відсоток ризику %

Натиснути – Застосувати для всіх кошторисів даного будівництва

3. Вводимо реквізити Об'єкту.

Виділяємо Об'єкт і натискаємо піктограму **Реквізити**.

Ввести в:

поле «Назва об'єкту» – Промислова будівля

поле «Розділ звітного кошторису» - Розділ II- Основні об'єкти будівництва

поле «Склав» - ваше прізвище, наприклад Іванов

поле «Перевірів» - прізвище викладача.

В результаті вийде

Реквизиты объекта

Архивный код объекта	_1089	Единица измерения		Количество	0
Название объекта	Промздание				
Условия строительства					
Глава сводной сметы	Глава II - Основные объекты строительства				
Составил	Иванов				
Проверил	Арутюнян				
Заказчик					
Генподрядчик					

Дата составления сметной документации: 2007/11/13

Ok Отмена

4. Вводимо реквізити Кошторису.

Виділяємо Кошторис і натискаємо піктограму **Реквізити**.

Ввести в:

полі «Типова назва кошторису» - Загальнобудівельні роботи, автоматично заповниться поле «Назва кошторису»

поле «Склав» - ваше прізвище, наприклад Іванов

поле «Перевірів» - прізвище викладача.

В результаті вийде

5. Після того, як всі реквізити були введені, приступимо до створення кошторисної документації.

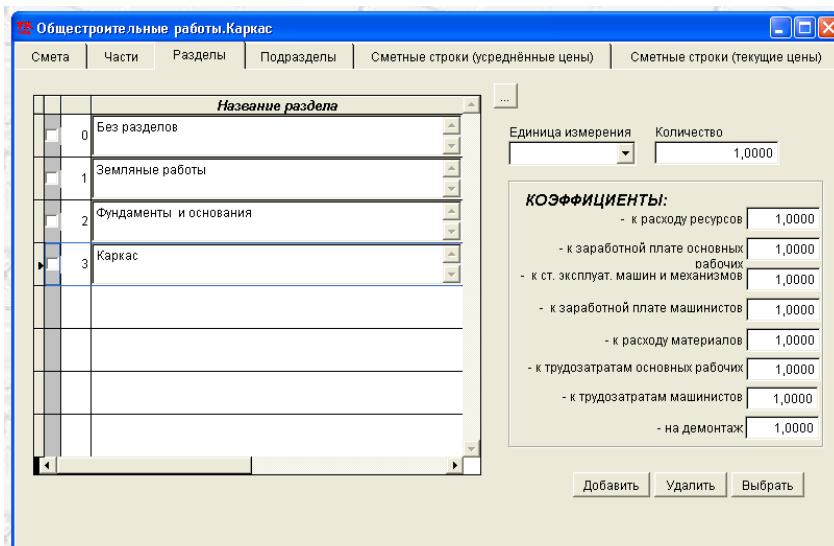
Подвійним клацанням лівої клавіші миші (або кнопка **Вибрати**) на Загальнобудівельні роботи. Висвітиться вікно «Загальнобудівельні роботи»

У даному вікні ввести:

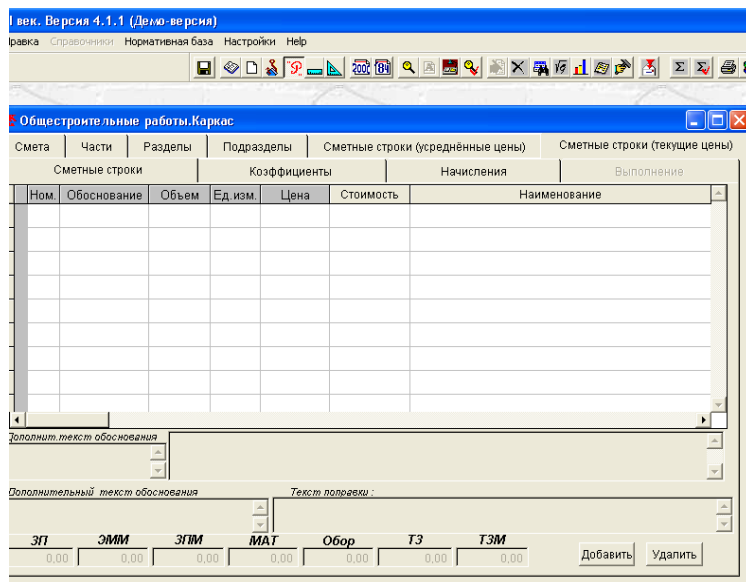
Середню заробітну плату для основних робочих, машиністів, ІТР.

Виправити розмір збору на обов'язкове пенсійне і соціальне страхування на 36%.

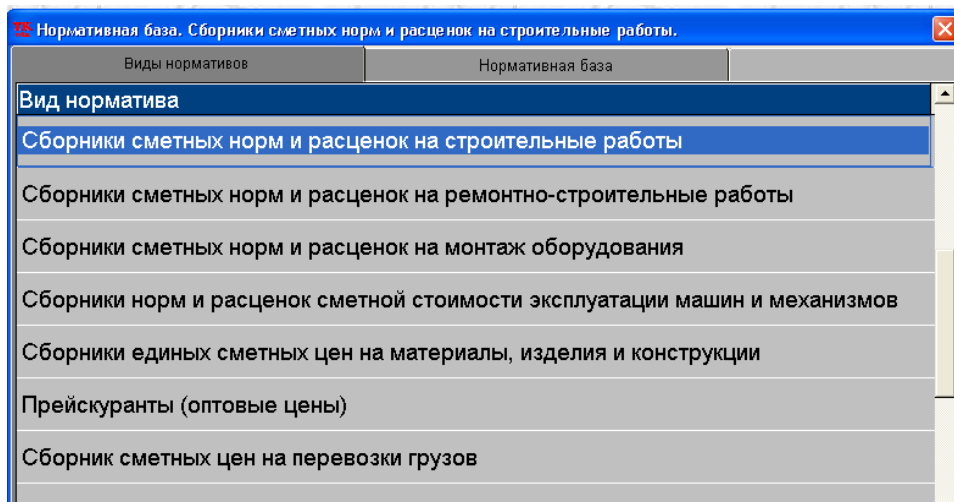
Перейти на вкладку «Розділи» і ввести відповідні технології будівельного виробництва розділи, див. мал.

Перейти на вкладку «Кошторисні рядки поточні ціни»

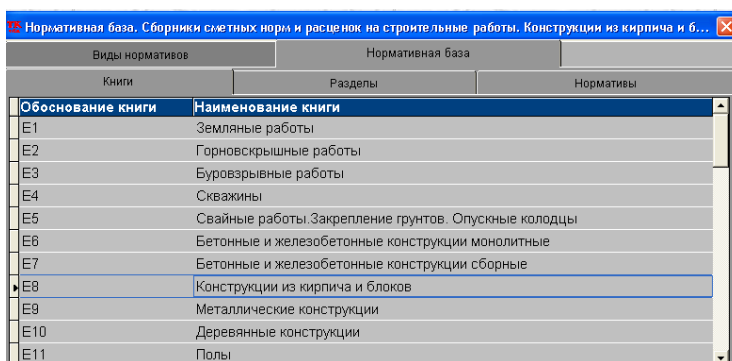
Натисніть кнопку «**Включить/відключить режим помощи Розцінити**», а потім кнопку «**Вибір з нормативної бази**», висвітиться вікно «Нормативна база». Збірки кошторисних норм і розцінок на будівельні роботи.

На прикладі розглянемо заповнення розділу «Каркас» і оцінювання роботи по зведенню зовнішніх стін з цеглини.

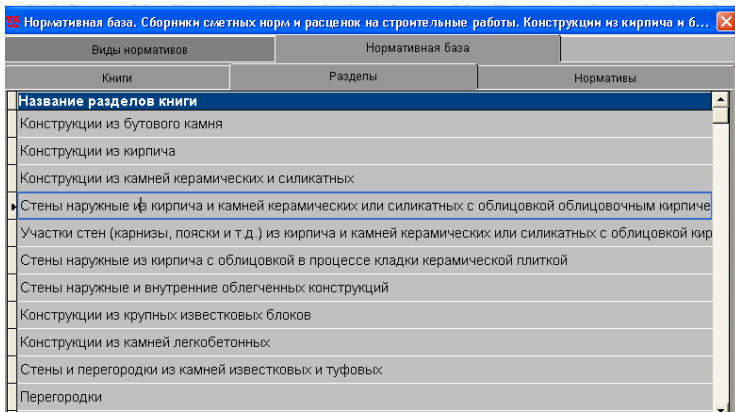
Для цього необхідно:

- перейти на закладку «Розділи» і виділити Каркас.
- повернутися на закладку «Кошторисні рядки (поточні ціни)»
- включити розцінку (перевірити)
- натиснути кнопку «Нормативна база»
- відкрити (подвійне клацання лівої клавіші миші) «Збірки кошторисних норм і розцінок на будівельні роботи»
- вибрати ЕНіР (Е8) – Конструкції з цеглини і блоків

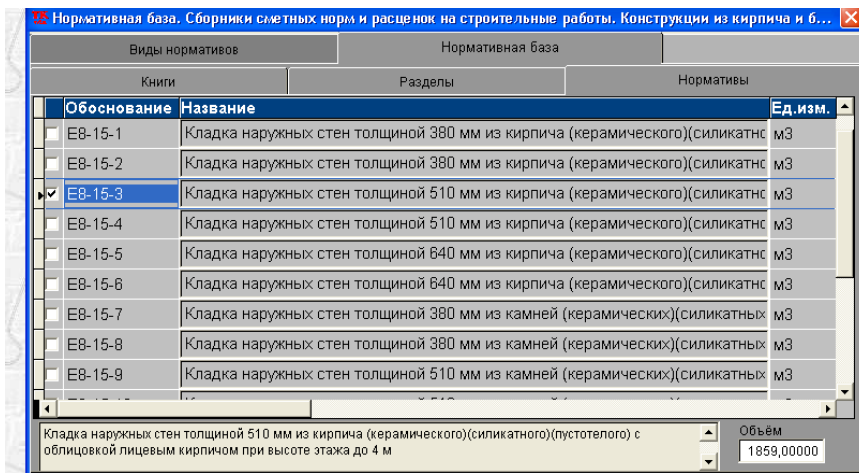

- вибрати «Стіни зовнішні з цеглини і каменів керамічних або силікатних».

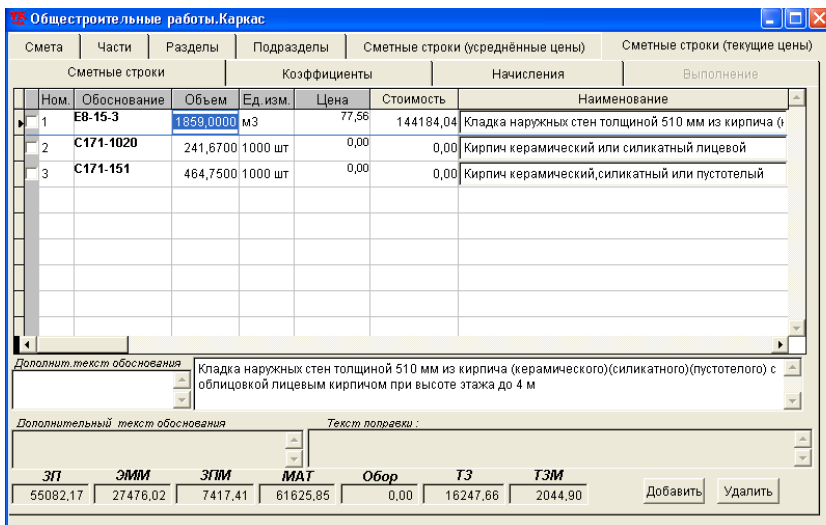

- Вибрати відповідну роботу і ввести її об'єм (див. рис.).

- Закрити нормативну базу.

Висвітитися вікно «Загальнобудівельні роботи. Каркас»

- необхідно вести вартість цеглини для цього:

1. виділити С171-1020 і увійти до нормативної бази;
2. увійти до збірки єдиних кошторисних цін на матеріали, виробу і конструкції
3. увійти С1422 – цеглина, камінь і інші стінні матеріали.
4. ресурси нормативної бази
5. вибрати відповідний матеріал (встановити галочку).

Обоснование	Название	Ед. изм.
C1422-10974	Камень керамический пустотелый эффективный, размеры 250x120x138 мм, ма	1000 шт
C1422-10975	Камень керамический пустотелый эффективный, размеры 250x120x138 мм, ма	1000 шт
C1422-10976	Камень керамический пустотелый эффективный, размеры 250x120x138 мм, ма	1000 шт
C1422-10977	Камень керамический пустотелый эффективный, размеры 250x120x138 мм, ма	1000 шт
C1422-10978	Камень керамический пустотелый эффективный, размеры 250x120x138 мм, ма	1000 шт
C1422-10979	Камень керамический пустотелый эффективный, размеры 250x120x138 мм, ма	1000 шт
C1422-10980	Кирпич керамический лицевой одинарный полнотелый с гладкой лицевой пове	1000 шт
☒ C1422-10981	Кирпич керамический лицевой одинарный полнотелый с гладкой лицевой пове	1000 шт
C1422-10982	Кирпич керамический лицевой одинарный полнотелый с гладкой лицевой пове	1000 шт

Кирпич керамический лицевой одинарный полнотелый с гладкой лицевой поверхностью, размеры 250x120x65 мм, марка М175

Объем: 0,000000

6. вийти з нормативної бази.

7. У рядку з С1422-10981 ввести відповідний об'єм .

Смета	Части	Разделы	Подразделы	Сметные строки (усредненные цены)	Сметные строки (текущие цены)	
Сметные строки		Коэффициенты		Начисления	Выполнение	
Ном.	Обоснование	Объем	Ед. изм.	Цена	Стоимость	Наименование
1	Е8-15-3	1859,0000	м3	77,56	144184,04	Кладка наружных стен толщиной 510 мм из кирпича (т
2	С171-1020	241,6700	1000 шт	0,00	0,00	Кирпич керамический или силикатный лицевой
☒ 3	С1422-10981	1,0000	1000 шт	606,82	606,82	Кирпич керамический лицевой одинарный полнотель
4	С171-151	464,7500	1000 шт	0,00	0,00	Кирпич керамический, силикатный или пустотелый

Дополнит. текст обоснования: Кирпич керамический лицевой одинарный полнотелый с гладкой лицевой поверхностью, размеры 250x120x65 мм, марка М175

Дополнительный текст обоснования: Текст поправки:

ЗП	ЭММ	ЭПМ	МАТ	Обор	ТЗ	ТЭМ
0,00	0,00	0,00	606,82	0,00	0,00	0,00

Добавить Удалить

Аналогічно розділити і другий рядок з нульовою ціною матеріалу, а потім ці рядки з нульовими вартостями видалити.

Отримаємо

Сметные строки	Кoeffициенты	Начисления	Выполнения			
№	Обоснование	Объем	Ед. изм.	Цена	Стоимость	Наименование
1	ЕВ-15-3	1859,0000	м3	77,56	144184,04	Кладка наружных стен толщиной 510 мм из кирпича (
2	C1422-10981	241,6700	1000 шт	606,82	146650,19	Кирпич керамический лицевой одинарный полнотелый
3	C1422-10982	464,7500	1000 шт	552,14	256607,07	Кирпич керамический лицевой одинарный полнотелый

Дополнит. текст обоснования: Кирпич керамический лицевой одинарный полнотелый с гладкой лицевой поверхностью, размеры 250x120x65 мм, марка М150

Дополнительный текст обоснования: Текст поправки:

ЭП	ЭММ	ЭПМ	МАТ	Обор	ТЗ	ТЗМ
0,00	0,00	0,00	256607,0	0,00	0,00	0,00

Добавить Удалить

Створення кошторисних документів:

1. Створення локальних кошторисів.

Натиснути кнопку **Друк**:

вибрати опції – Локальний кошторис по ДБН (11 граф);

Розрахунок загальновиробничих витрат;

Excel.

Аналогічно формуються локальні кошториси на електромонтажні та санітарно-технічні роботи

Перед печатью выходных документов нажмите кнопку "Сохранение сметы" на панели инструментов

Локальная смета по ДБН (11 граф)
 Локальная смета с графой "материалы" (13 граф)
 Локальная смета на оборудование (14 граф)
 Локальная смета по ДБН (7 граф)
 Договорная цена к локальной смете (11 граф)
 по разделам "Раскладка" есть нет Проверка расхода ресурсов

ИТОГИ по смете общепроизв. нет Проверка расхода ресурсов

Дог. цена к локальной смете на правах сводной
 Расчеты для договорной цены
 Коммерческая смета
 Расчет общепроизводственных расходов
 Сводка объемов и стоимости работ
 Тип сметы
 Пояснительная записка

Лока. ресурсная построчная смета Проверка расхода ресурсов Только измененные расценки

Расчет единичной стоимости
 [Ведомость ресурсов]
 Локальная ресурсная смета
на перепроцентованный объем

Сопоставительный расчет стоимости материалов
 Расчет текущей стоимости материалов
 Факт. стоимость материалов с расчетом транспорт.затрат
 Расчет текущей стоимости материалов заказчика
 Сопоставительный расчет стоимости ЭММ
 Расчет текущей стоимости ЭММ
 Сопоставительный расчет стоимости оборудования
 Расчет текущей стоимости оборудования
 Расчет рыночной стоимости оборудования заказчика

По генподряду
 По исполнителю

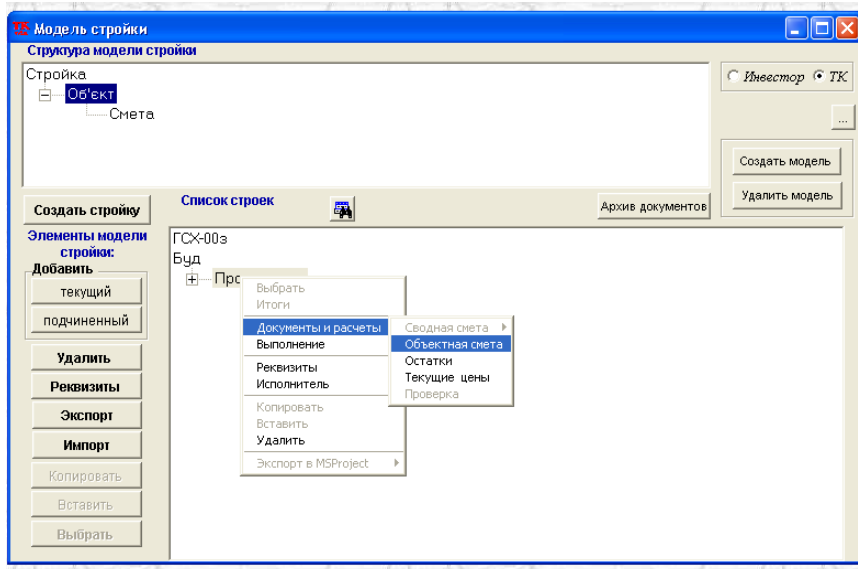
Расчет сметных строк
 с точностью до гривен
 с точностью до копеек

Печать Excel В архив Закрыть

2. Створення об'єктного кошторису

Виділити другий рівень – Промислова будівля, і клацнути правою клавiшею миші.

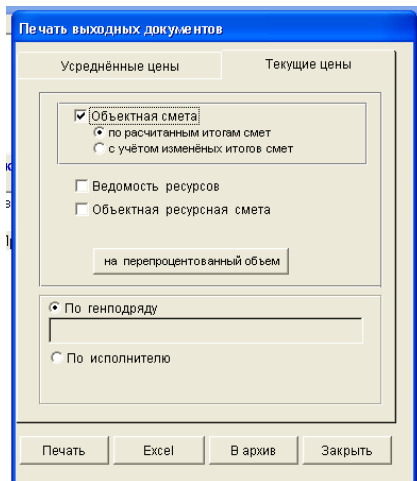
Документи і розрахунки → Об'єктний кошторис

Висвітiться вiкно «Друк вихiдних документiв».

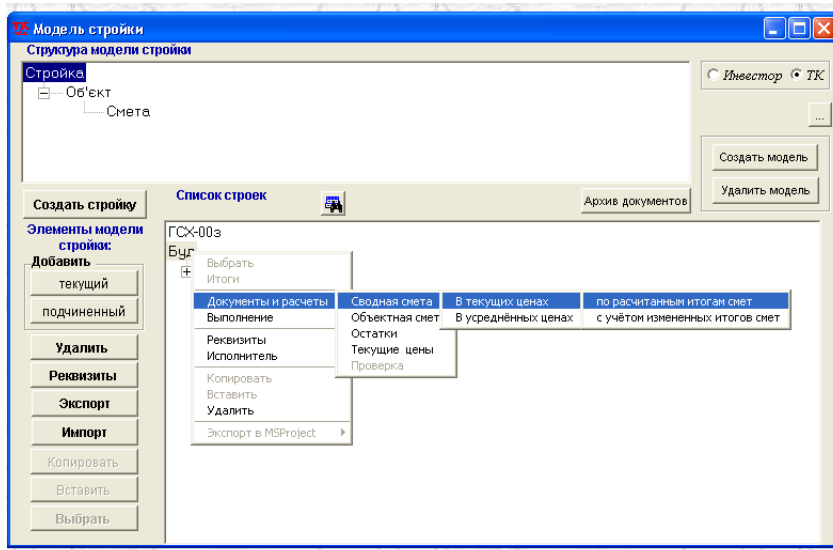
Активiзувати: вкладку – поточнi цiни, об'єктний кошторис.

Натиснути Excel.

3. Формування звітнього кошторисного звіту.

Виділити перший рівень – Буд, і клацнути правою клавiшею миші.

Документи і розрахунки → Звітний кошторис → У поточних цінах → по розрахованим підсумкам кошторисів.

код номер	Наименование	Строительн	Монтажных	Горн.(с шахт)	Оборудовани	Прочие затра	Всего	под	%	пер
метод	Оформление земельного участка и разбивочной работы									
1	ДБН Д.1. 1-20 Отведение земельного участка, выдача архитектурно-планировочного					0,000	0,000			
2	ДБН Д.1. 1-1 Разбивка основных осей зданий и сооружений, перенос их в натуру и					0,000	0,000			
	Освоение территории строительства									
Итого по главе 1		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000			
Итого по главе 1 (1 призн.)		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000			

§5.2 АВК 3

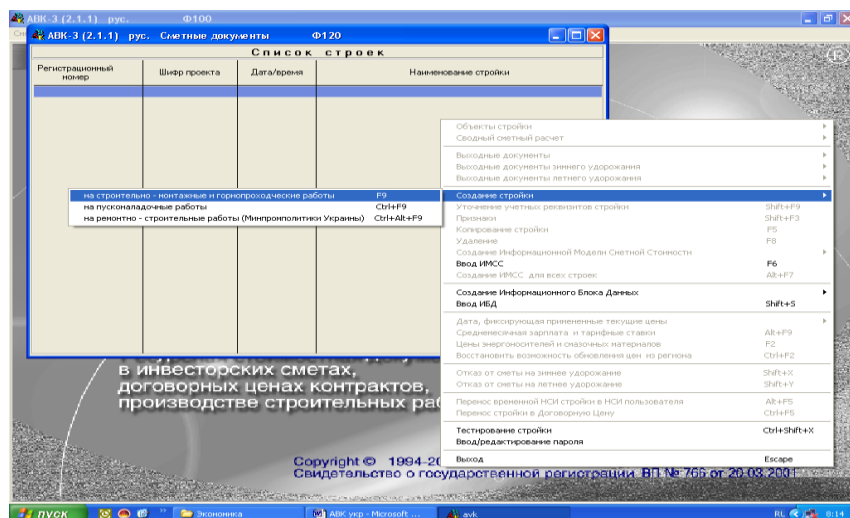
Програмный комплекс АВК-3 предназначен для назначения стоимости строительства, осуществляемого в Украине.

Разработан в соответствии с положениями государственных строительных норм Украины ДБН Д.1.1-1-2000 «Правила назначения стоимости строительства»

1. СТОРОНЕНИЕ СТРОИТЕЛЬСТВА

В пункте Сторонение строительства вводятся следующие реквизиты строительства:

- кошторисные документы → список строительства → сторонение строительства → на строительные, монтажные и горнопроходческие работы

При сторонении строительства необходимо:

- вводимо реестрационный номер строительства
- регион
- наименования строительства
- шифр проекту - обов'язково
- тип місцевості

Реєстраційний номер будівництва: формований за умовчанням номер є ціле число, більше на одиницю максимального з існуючих в Списку будівництв номерів. Користувач або погоджується з номером, запропонованим програмою, або привласнює будівництву інший номер-програму перевірить його на неспівпадіння з наявними реєстраційними номерами.

Блок настройки: користувач вибирає найбільш відповідний Блок настройки з складу тих, що є. Для ознайомлення з параметрами конкретного Блоку настройки, що приймаються за умовчанням, слід звернутися до підсистеми. *Сервіс*. У ній же можна створити новий, більш відповідний даному будівництву варіант Блоку настройки. Апарат блоків настройки в АВК-3 дозволяє економити трудовитрати користувача при випуску документів тому "Зведений кошторисний розрахунок".

Регион: із Списку раніше створених користувачем цінових регіонів вибирається той, регіональні (обласні) ціни якого приймаються для створюваного будівництва. Для ресурсів, ціни яких є у складі регіональних, вказівка конкретного регіону відміняє застосування цін, розрахованих за усередненими даними Держбуду. У разі відмови від використання регіональних цін (регіон не заданий користувачем) ціни ресурсів спочатку приймаються рівними цінам, розрахованим за усередненими даними Держбуду України.

Найменування будівництва: указується повне (з включенням адреси будівництва) найменування будівництва в називному відмінку.

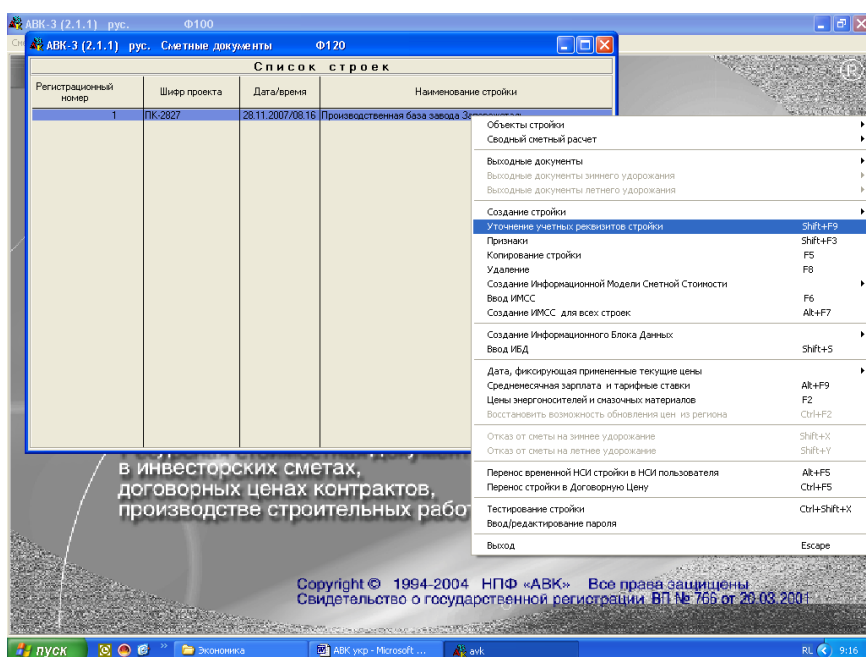
Шифр проекту: указується шифр проекту, привласнений будівництву.

Завдання цією реквізиту - обов'язково.

Тип місцевості, що визначає за умовчанням відстань перевезення будівельних вантажів: користувач указує, в якій місцевості (міській або сільській) здійснюється будівництво. За умовчанням для міської місцевості середня відстань перевезення будівельних вантажів приймається рівною 30 км., сільській - 80 км.

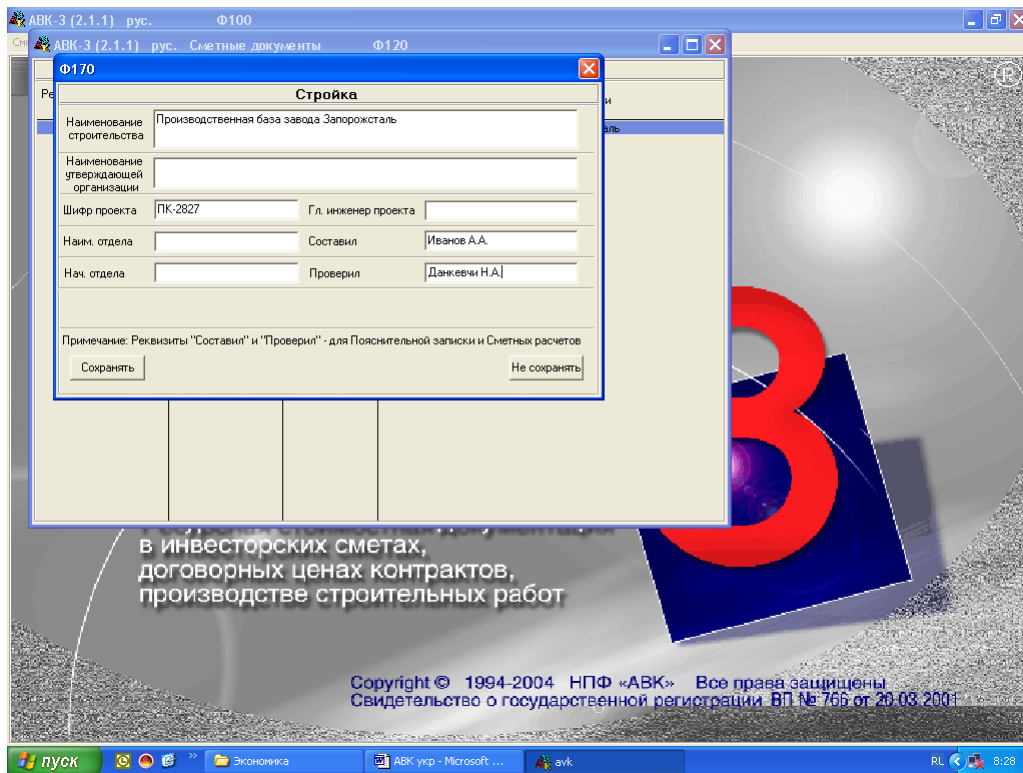
Відстань: відстань перевезення будівельних вантажів, прийнята за умовчанням залежно від типу місцевості, може бути змінена користувачем відповідно до фактичної переважної відстані транспортування. Відстані перевезення будівельних вантажів можуть бути згодом змінені в розрізі окремих груп вантажів в екрані **Коректування відстаней перевезення будівельних вантажів**, який відкривається в пункті **Об'єкти будівництва**, підпункт **Відстані перевезення будівельних вантажів**, а також для кожного матеріалу окремо в підпункті **Ціни ресурсів будівництва** при розрахунку транспортних витрат.

Далі необхідно ввести реквізити будівництва, які з'являться у пояснювальній записці.

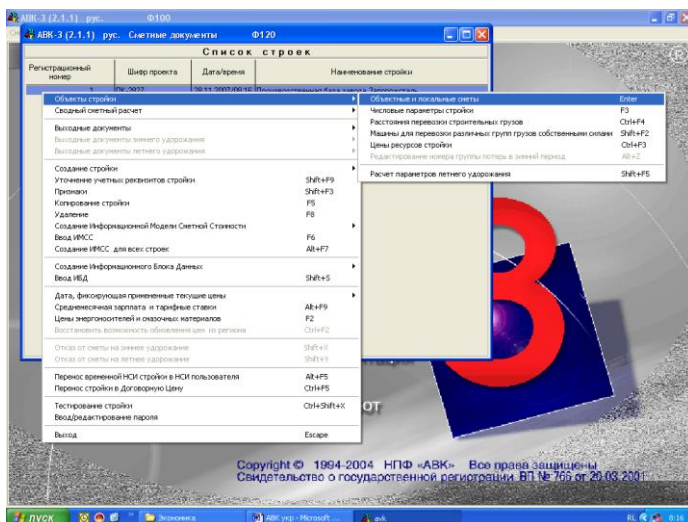
У результаті ми маємо:

2. ОБ'ЄКТИ БУДІВНИЦТВА

Пункт меню Об'єкти будівництва містить ряд підпунктів, що забезпечують для об'єктних і локальних кошторисів будівництва опис виконуваних робіт і уточнення цін використовуваних матеріально технічних ресурсів.

Задаємося об'єктом будівництва

Підпункт **Об'єктні і локальні кошториси** відкриває вхід в Список об'єктів будівництва, в якому кожен об'єкт будівництва представлений своїм найменуванням, часом створення, ідентифікаційним номером і приналежністю до певного розділу зведеного кошторисного розрахунку. З "Списку об'єктів" користувач потрапляє в "Список локальних кошторисів" об'єкту.

Підпункт **Числові параметри будівництва** вводить в **Список числових параметрів**, що містить загальні для локальних кошторисів будівництва, що задаються користувачем або що приймаються з його згоди за умовчанням, різні коефіцієнти і відсотки, що коректують всі потенційно змінні елементи ціноутворення.

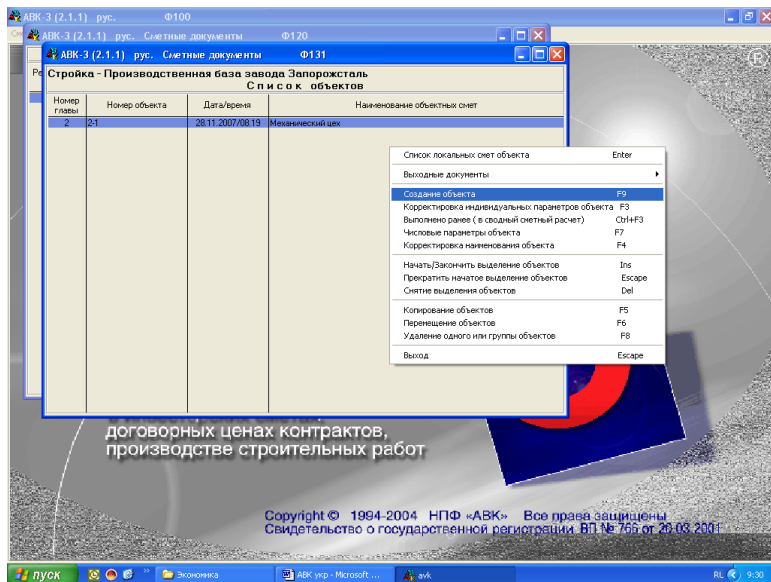
Підпункт **Відстані перевезення будівельних вантажів** відкриває вхід в таблицю **Коректування відстаней перевезення будівельних вантажів**, відкриту для внесення змін інформацію, що містить, про відстані і, відповідно, ціни перевезення для різних груп, видів і найменувань будівельних вантажів.

Підпункт **Ціни ресурсів будівництва** надає можливість оглядати і коректувати ціни всіх матеріально-технічних ресурсів будівництва, внесених до "Відомості ресурсів будівництва".

Пункт меню **Копіювати ціни ресурсів в регіон** він дозволяє запам'ятовувати у вибраному користувачем ціновому регіоні всі введені їм самостійно ціни ресурсів. При збігу складу ресурсів будівництва з ресурсами регіону програма пропонує можливість вибіркового копіювання цін ресурсів.

На основі інформації про ціни ресурсів будівництва автоматично формуються документи "Відомість ресурсів до локального кошторису" і "Підсумкова відомість ресурсів". Видимі на екрані ресурси з нульовою кількістю в ці друкарські документи не потрапляють.

Далі складаємо Список об'єктів будівництва

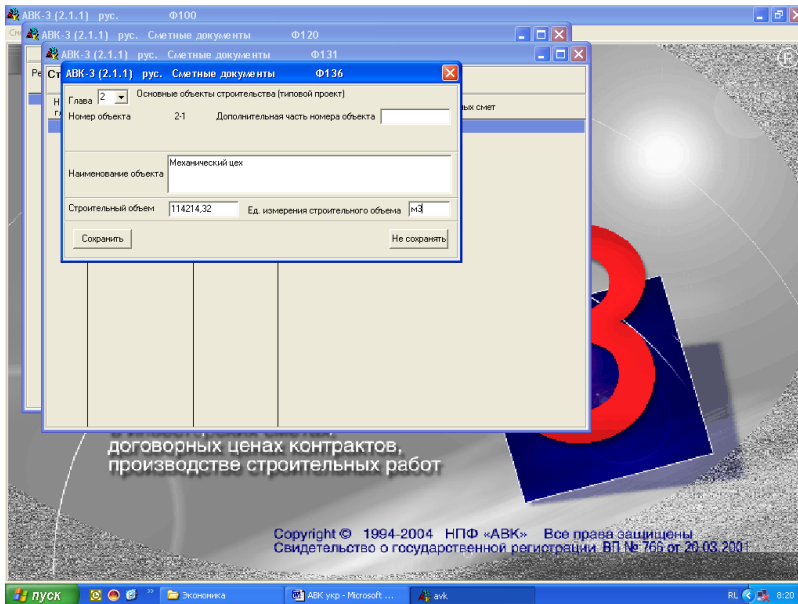
На екрані представлений **Список об'єктів будівництва**, найменування будівництва вказано в першому рядку екрану.

У таблиці приведенний список всіх об'єктів будівництва у порядку зростання розділів зведеного кошторисного розрахунку і номерів об'єктів в розділах.

У списку об'єктів користувачу представлені наступні функції:

- **Створення об'єкту.** У вікні, що відкрилося, користувач задає облікові реквізити об'єкту, будівельний об'єм (єдиний для об'єктного кошторису).
- **Номер розділу** вибирається із списку розділів, який виводиться на екран. **Кошторисний номер** об'єкту формується автоматично і складається з номера розділу і (через тире) порядкового номера об'єкту у розділі.
- **Найменування об'єкту** записується в називному відмінку.
- **Список локальних кошторисів об'єкту** відкривається вхід в локальні кошториси (створення, коректування, вихідні документи, видалення і ін.)
- **Вихідні документи** – надрукувати об'єктний кошторис, виділений в Списку об'єктних кошторисів (ту на якій коштує курсор).
- **Коректування індивідуальних параметрів об'єкту** – дозволяє ввести ряд індивідуальних показників і примітку до об'єктного кошторису.

- **Копіювання об'єкту** – використовується для створення копії групи (одного) об'єкту.
- **Переміщення об'єктів** – дозволяє перемішати об'єкт.
- **Видалення одного або групи об'єктів** - призначено для видалення одного або групи виділених об'єктів із Списку об'єктів будівництва.

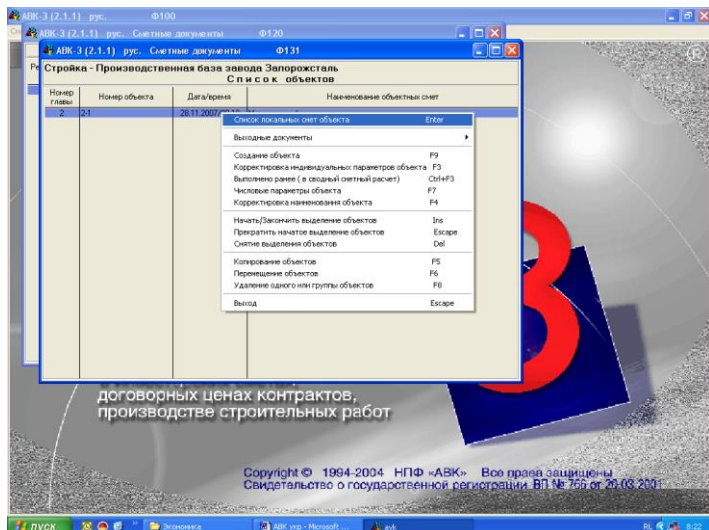
3. СПИСОК ЛОКАЛЬНИХ КОШТОРИСІВ ОБ'ЄКТУ

На екрані представлений Список локальних кошторисів об'єкту, найменування якого приведено в другому рядку екрану; найменування будівництва вказано в першому рядку.

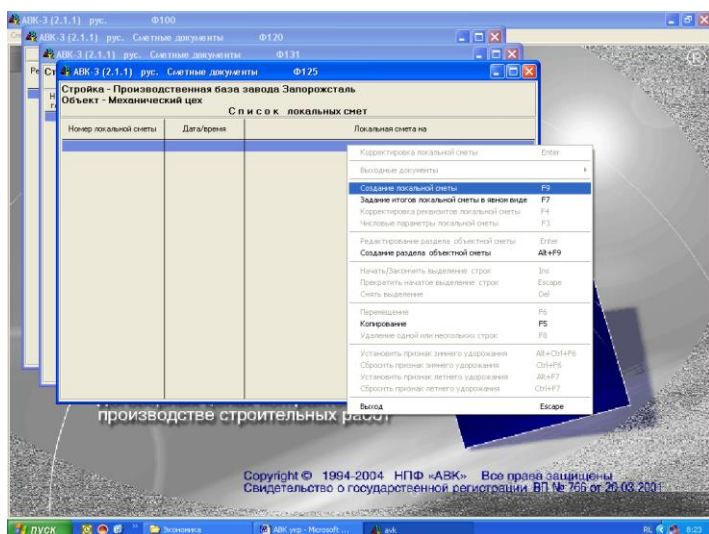
У Списку представлені у порядку зростання кошторисних номерів локальні кошториси об'єкту.

Пункт завдання підсумку локального кошторису дозволяє включити до об'єктного кошторису другий локальний кошторис. У склад реквізитів локального кошторису додані необхідні данні до розрахунку Договірної ціни

Якщо, при створенні будівництва ви маєте не один об'єкт будівництва, тоді виділяємо у списку об'єктів новий рядок „Список локальних об'єктів”, та задаємося новим об'єктом будівництва.

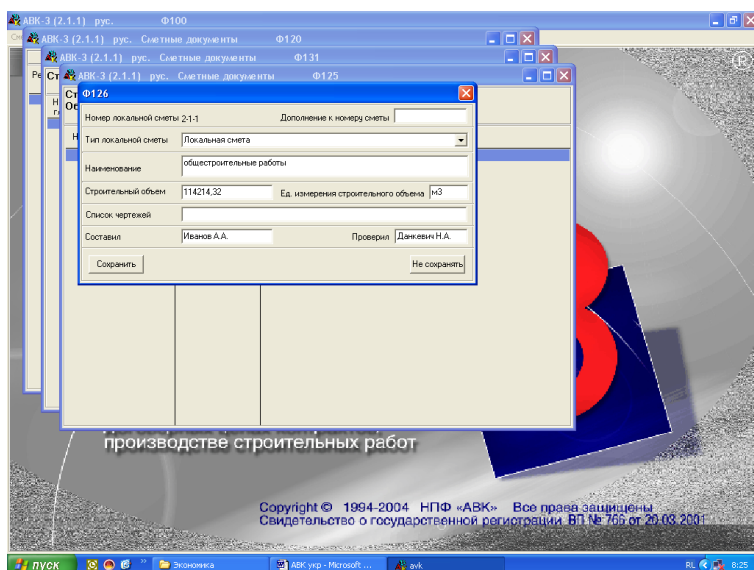
Кожен об'єкт має свій локальний кошторис, тому виділяємо у списку ваш об'єкт і створюємо локальні кошториси.

Вводимо реквізити локального кошторису:

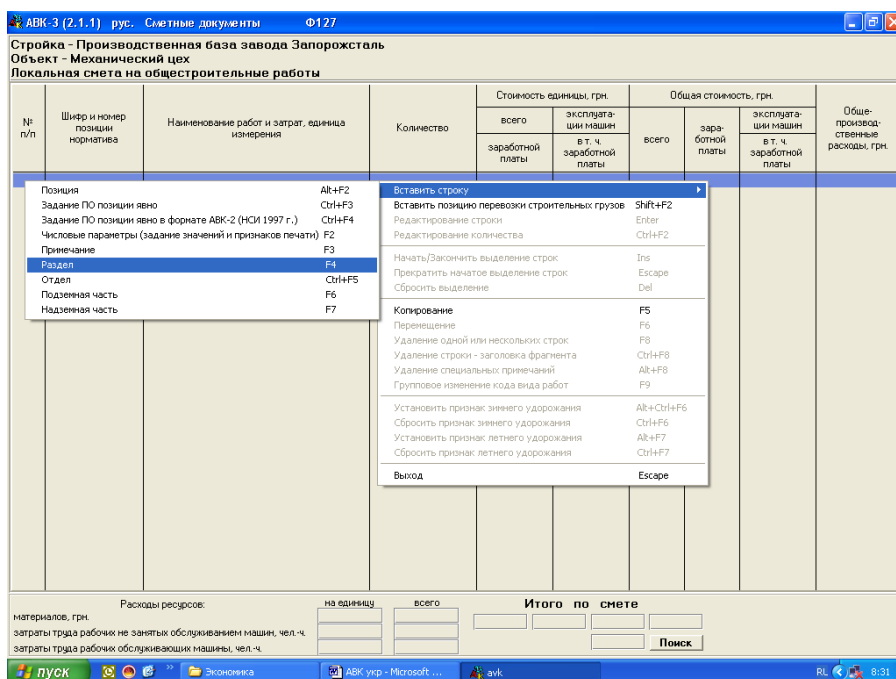
- тип локального кошторису;
- Найменування;
- Будівельний об'єм
- Склад
- Перевірів

Натиснути зберегти

На екрані з’являється вікно локального кошторису.

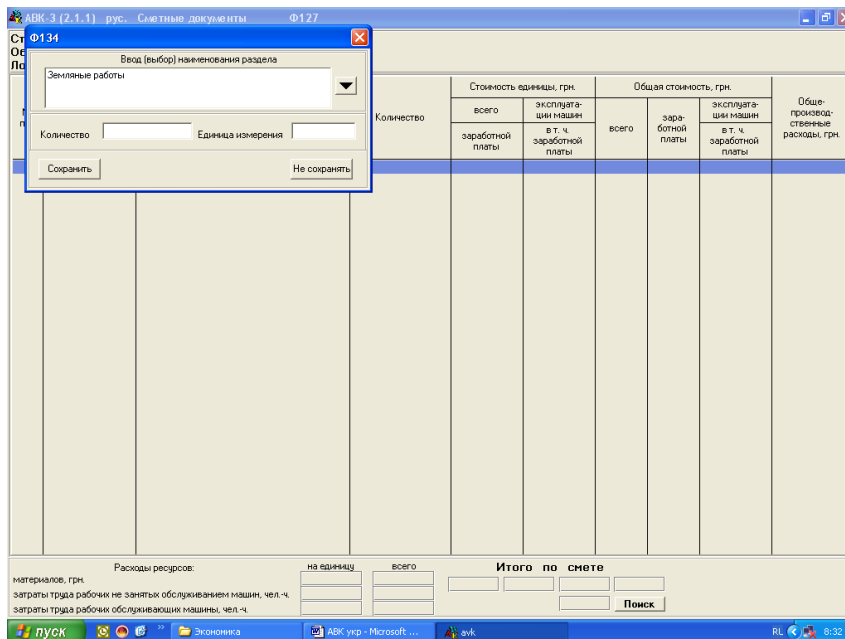
За допомогою функцій формуємо розділи локального кошторису.

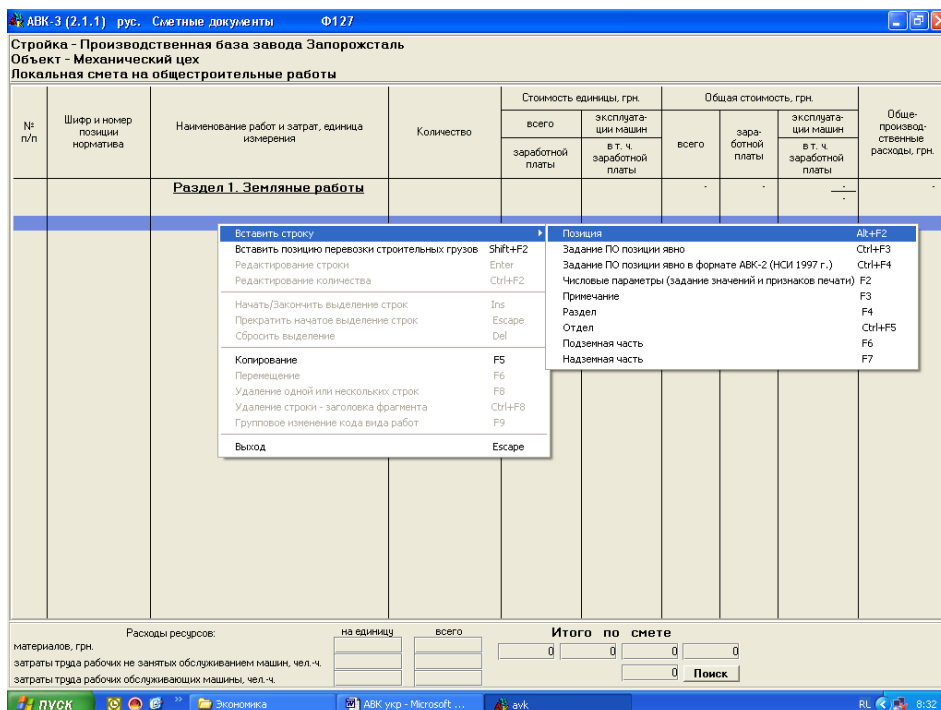
Водимо потрібний розділ локального кошторису за допомогою вертикальної стрілки яка позволяє самостійно вибрати необхідний розділ з

представленного списку.

Натискаємо зберегти

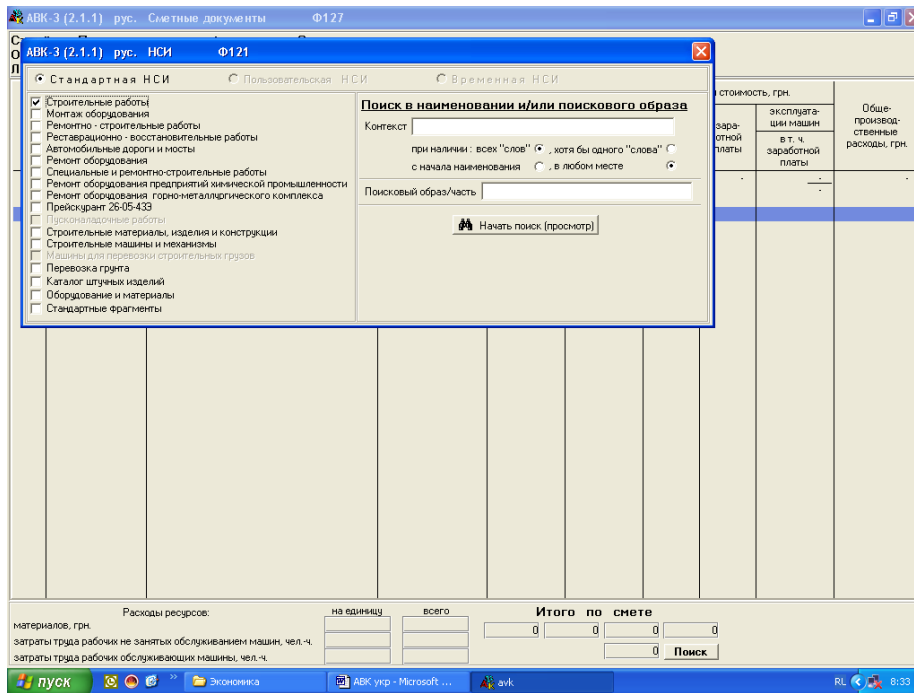

Далі вводимо потрібну позицію локального кошторису

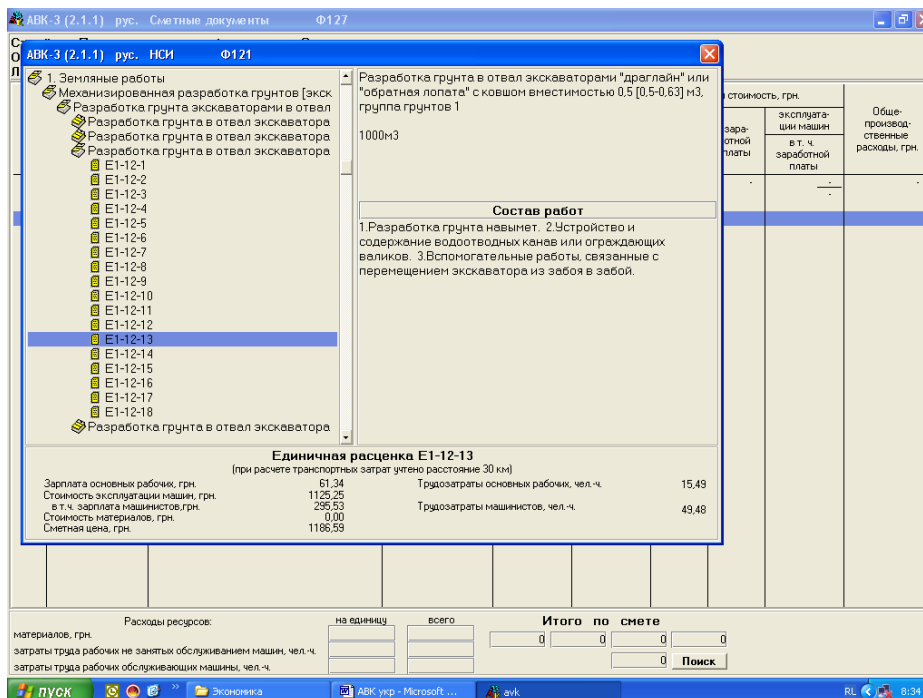

Позиція нормативно-довідникова інформація програмного комплексу має у своєму складі різні компоненти (НДІ).

Знаходимо потрібну нормативну базу.

Далі відкривається вікно з нормативною базою для складання локального кошторису

Якщо дана робота має у своєму складі матеріали, то кількість та ціну потрібно ввести самостійно.

Стройка - Производственная база завода Запорожсталь
 Объект - Механический цех
 Локальная смета на общестроительные работы

№ п/п	Шифр и номер позиции норматива	Наименование работ и затрат, единица измерения	Количество	Стоимость единицы, грн.		Общая стоимость, грн.			Общепроизводственные расходы, грн.
				всего	эксплуатации машин	всего	заработной платы	эксплуатации машин	
2	E1-17-13	Разработка грунта с погрузкой на автомобили-самосвалы экскаваторами одноковшовыми дизельными на гусеничном ходу с ковшом вместимостью 0,5 [0,5-0,63] м ³ , группа грунтов 1	1,254	2399,35 151,55	2246,24 966,70	3009	190	2817 1212	804
3	E1-164-1	Разработка грунта вручную в траншею глубиной до 2 м без креплений с откосами, группа грунтов 1	3,72	1644,32 1644,32	-	6119	6119	-	4018
4	E1-28-1	Засыпка траншей и котлованов бульдозерами мощностью 96 кВт [130 л.с.] с перемещением грунта до 5 м, группа грунтов 1	3,526	260,32 -	260,32 97,94	918	-	918 345	192
5	E1-134-1	Уплотнение грунта пневматическими трамбовками, группа грунтов 1-2	35,26	274,23 168,36	105,87 55,98	9669	5936	3733 1974	4929
Раздел 2. Фундаменты									
6	E6-1-6	Устройство железобетонных фундаментов общего назначения под колонны объемом до 5 м ³	0,3192	33714,64 6315,84	3513,27 1554,75	10762	2016	3442 1661	1679
7	E7-1-15	Укладка балок фундаментных длиной до 6 м	0,98	8839,35 5513,63	2368,68 1188,61	8663	5403	2321 1165	4266
Расходы ресурсов:				на единицу	всего	Итого по смете			
материалов, грн.						44741	20123	16051	17676
затраты труда рабочих на занятых обслуживанием машин, чел.-ч.								7408	Поиск
затраты труда рабочих обслуживающих машины, чел.-ч.									

Стройка - Производственная база завода Запорожсталь
 Объект - Механический цех
 Локальная смета на общестроительные работы

Поиск в наименовании и/или поискового образа

Контекст: _____

при наличии: всех "слов" , хотя бы одного "слова"
 с начала наименования , в любом месте

Поисковый образ/часть: _____

№ п/п	Шифр и номер позиции норматива	Наименование работ и затрат, единица измерения	Количество	Стоимость единицы, грн.		Общая стоимость, грн.			Общепроизводственные расходы, грн.
				всего	эксплуатации машин	всего	заработной платы	эксплуатации машин	
5	E1-134-1	Уплотнение грунта пневматическими трамбовками, группа грунтов 1-2	35,26	274,23 168,36	105,87 55,98	9669	5936	3733 1974	4929
Раздел 2. Фундаменты									
6	E6-1-6	Устройство железобетонных фундаментов общего назначения под колонны объемом до 5 м ³	0,3192	33714,64 6315,84	3513,27 1554,75	10762	2016	3442 1661	1679
7	E7-1-15	Укладка балок фундаментных длиной до 6 м	0,98	8839,35 5513,63	2368,68 1188,61	8663	5403	2321 1165	4266
Расходы ресурсов:				на единицу	всего	Итого по смете			
материалов, грн.						44741	20123	16051	17676
затраты труда рабочих на занятых обслуживанием машин, чел.-ч.								7408	Поиск
затраты труда рабочих обслуживающих машины, чел.-ч.									

В позиці локального кошторису редагуванню доступні всі реквізити.
 Ввійти у потрібну закладку, та внести необхідні зміни, якщо це потрібно

Стройка - Производственная база завода Запорожсталь
 Объект - Механический цех
 Локальная смета на общестроительные работы

№ п/п	Шифр и н. позиц. нормы	Обоснование	Наименование	Библиотечные поправки	Ресурсы	Числовые параметры	Прочие	Состав работ	Стоимость единицы, грн.	Общая стоимость, грн.
3	E1-164-1									4018
4	E1-28-1	1	Затраты труда рабочих - строителей		чел-ч	543,75		532,875	10,14	5403,35
		2	Средний разряд работ		чел-ч	3,8		64,9838		
		3	Затраты труда машинистов		чел-ч	66,31				
5	E1-134-1	200-2	Машины и механизмы Автомобили бортовые, грузоподъемность до 5 т		маш-ч	30,93		30,3114	22,98	696,56
		202-1243	Краны на гусеничном ходу, грузоподъемность до 16 т		маш-ч	35,38		34,6724	46,86	1624,75
6	E6-1-6	111-180	Материалы Гвозди строительные с плоской головкой 1,8x50 мм		т	0,00276		0,0027048	2699,31	7,30
		111-822	Проволока стальная низкоуглеродистая разного назначения черная, диаметр 1,6 мм		т	0,001		0,00098	2396,11	2,35
		111-962	Смазка, солидол жировой "Ж"		т	0,00934		0,0091532	1388,52	12,71
		112-58	Доски обрезные из хвойных пород, длина 4-6,5 м, ширина 75-150 мм, толщина 32,40 мм, IV сорт		м3	0,01		0,0098	345,71	3,39
7	E7-1-15	112-62	Доски обрезные из хвойных пород, длина 4-6,5 м, ширина 75-150 мм, толщина 44 мм и более, IV сорт		м3	0,05		0,049	315,74	15,47
8	K584221-4	123-514-Ч	Шиты опалубки, ширина 300-750		м2	5,65		5,537	32,84	181,84

Итого по смете: материалы, грн. 957,04; затраты труда рабочих не занятых обслуживанием машин, чел.-ч. 543,75; затраты труда рабочих обслуживающих машины, чел.-ч. 105,88.

Стройка - Производственная база завода Запорожсталь
 Объект - Механический цех
 Локальная смета на общестроительные работы

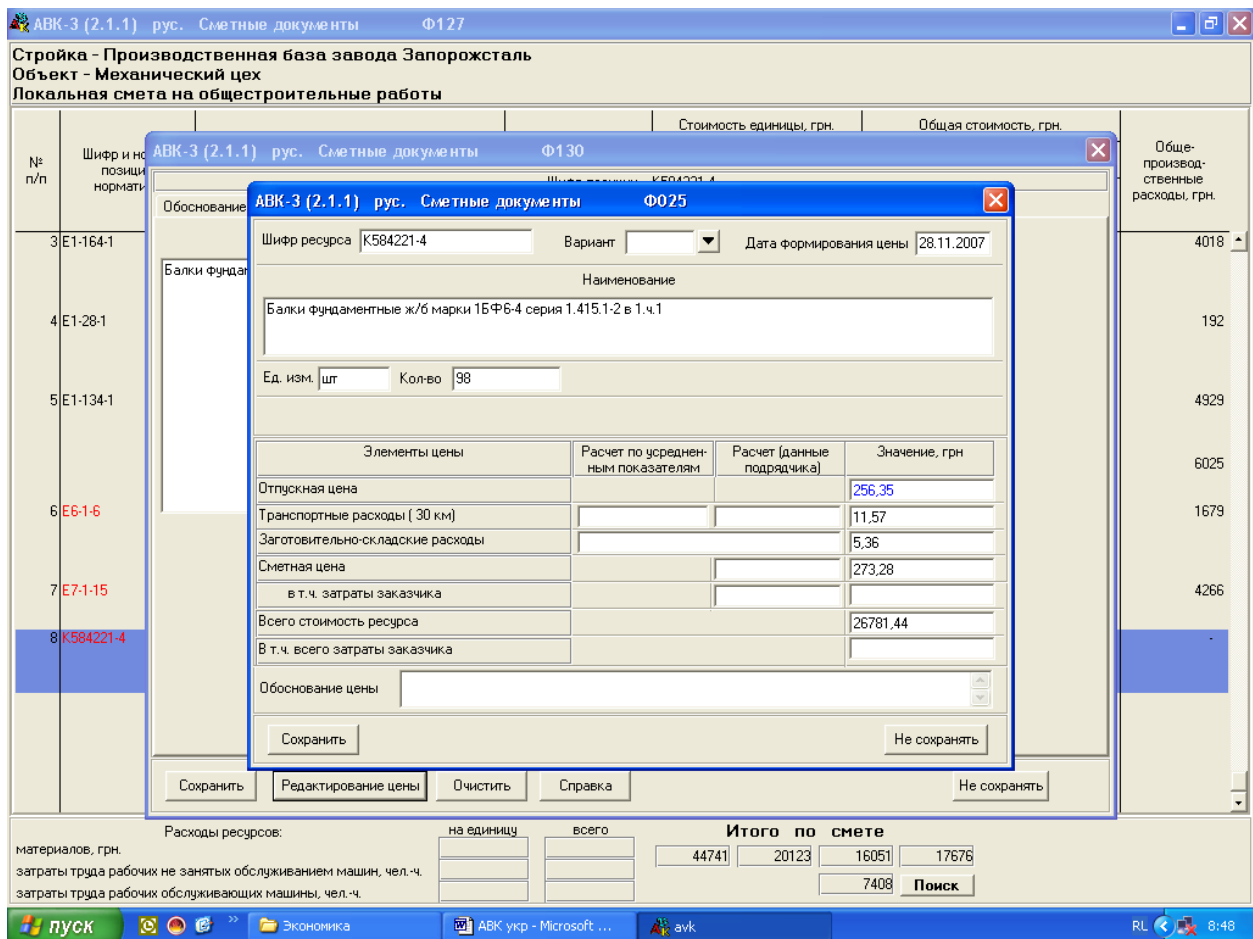
Поиск в наименовании и/или поискового образа

Строительные материалы, изделия и конструкции

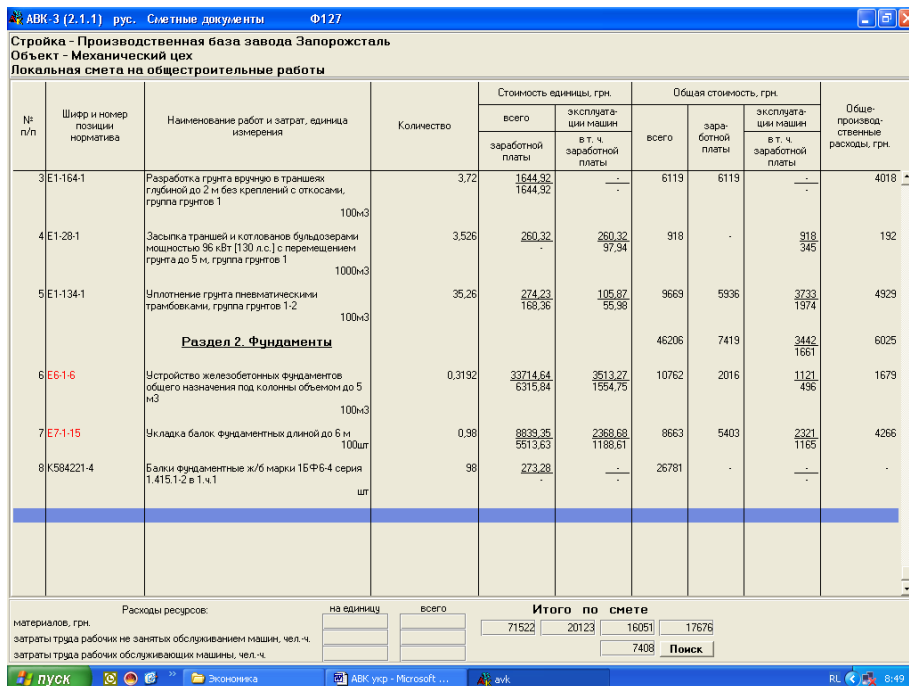
№ п/п	Шифр и н. позиц. нормы	Обоснование	Наименование	Библиотечные поправки	Ресурсы	Числовые параметры	Прочие	Состав работ	Стоимость единицы, грн.	Общая стоимость, грн.
5	E1-134-1	111-822	Проволока стальная низкоуглеродистая разного назначения черная, диаметр 1,6 мм		т	0,001		0,00098	2396,11	2,35
		111-962	Смазка, солидол жировой "Ж"		т	0,00934		0,0091532	1388,52	12,71
		112-58	Доски обрезные из хвойных пород, длина 4-6,5 м, ширина 75-150 мм, толщина 32,40 мм, IV сорт		м3	0,01		0,0098	345,71	3,39
6	E6-1-6	112-62	Доски обрезные из хвойных пород, длина 4-6,5 м, ширина 75-150 мм, толщина 44 мм и более, IV сорт		м3	0,05		0,049	315,74	15,47
7	E7-1-15	123-514-Ч	Шиты опалубки, ширина 300-750 мм, толщина 25 мм		м2	5,65		5,537	32,84	181,84
		1424-11621	Смеси бетонные готовые тяжелые, класс бетона B15 (M200), количество заполнителя более 10 до 20 мм		м3	3,05		2,989	220,35	698,63
		1425-11681	Раствор готовый кладочный тяжелый цементный, марка М50		м3	0,42		0,4116	136,58	56,22
		По проекту	Сборные железобетонные конструкции		шт	100		98		

Итого по смете: материалы, грн. 957,04; затраты труда рабочих не занятых обслуживанием машин, чел.-ч. 543,75; затраты труда рабочих обслуживающих машины, чел.-ч. 105,88.

Також, користувач може ввести самостійно ціну матеріалу

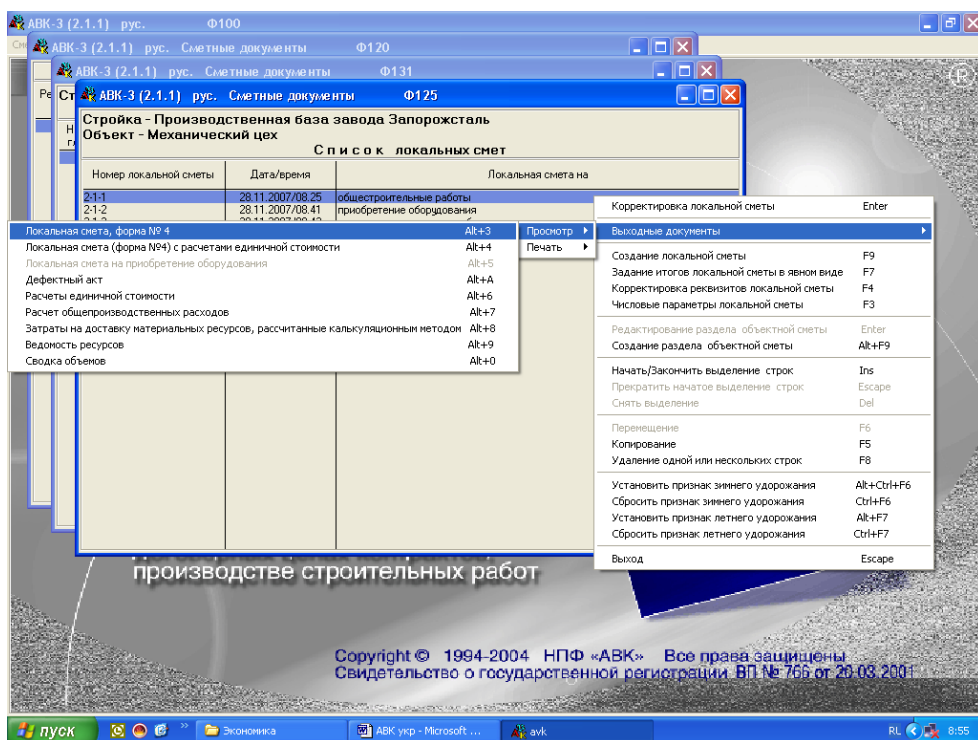

Після корегування локальний кошторис має такий вид.

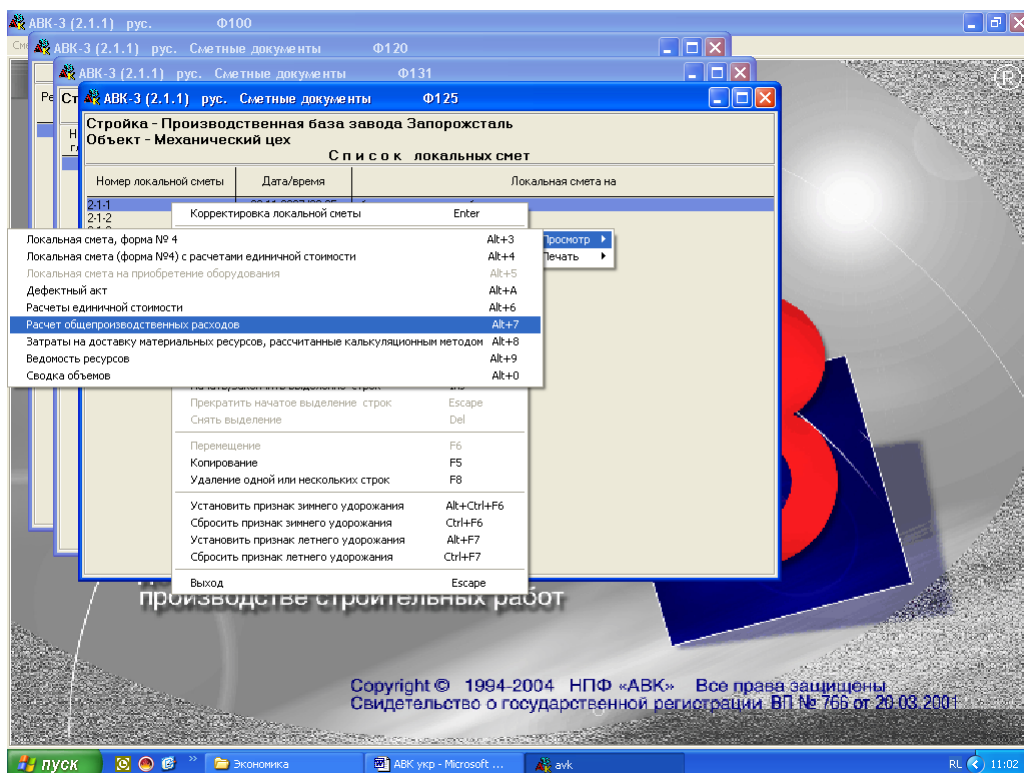

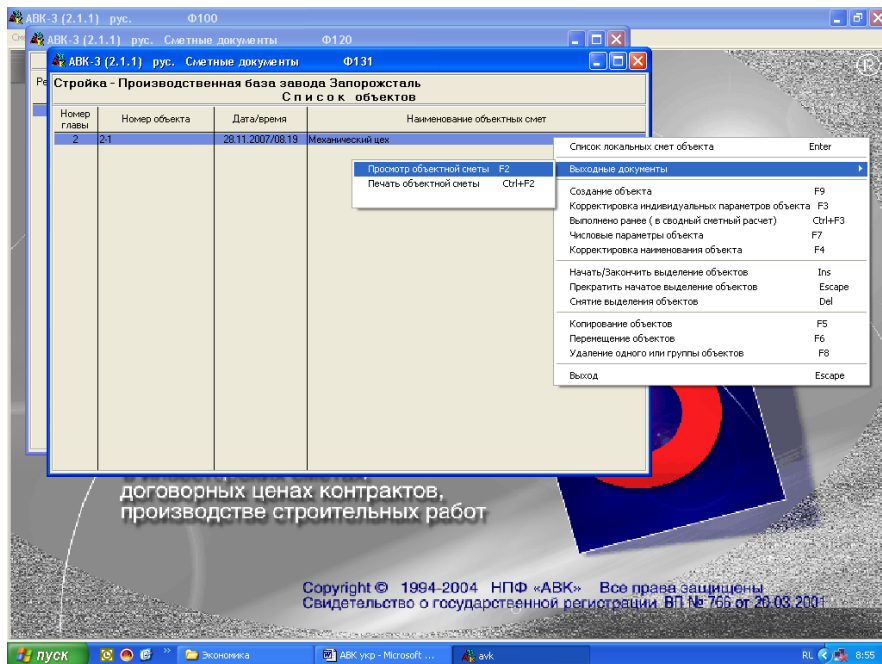
Після введення необхідних розділів і строк локального кошторису. Маємо

переглянути як створені документи локального кошторису, об'єктного кошторису будуть виглядати перед виходом на печать.

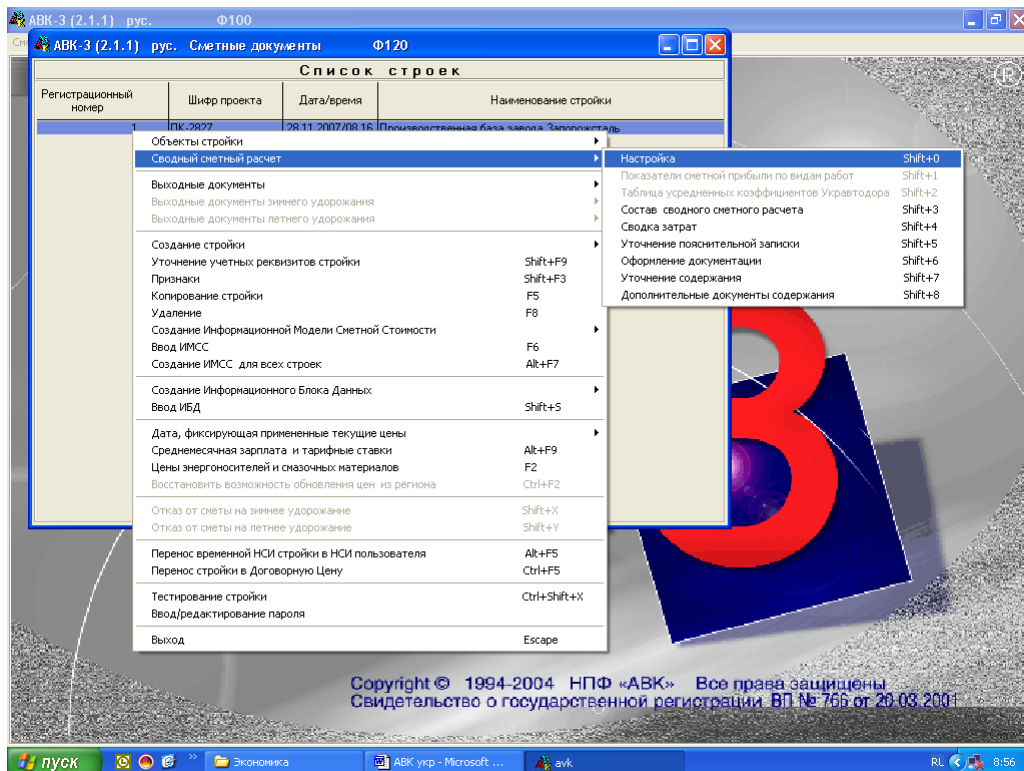

На печать також виводимо і загальновиробничі витрати

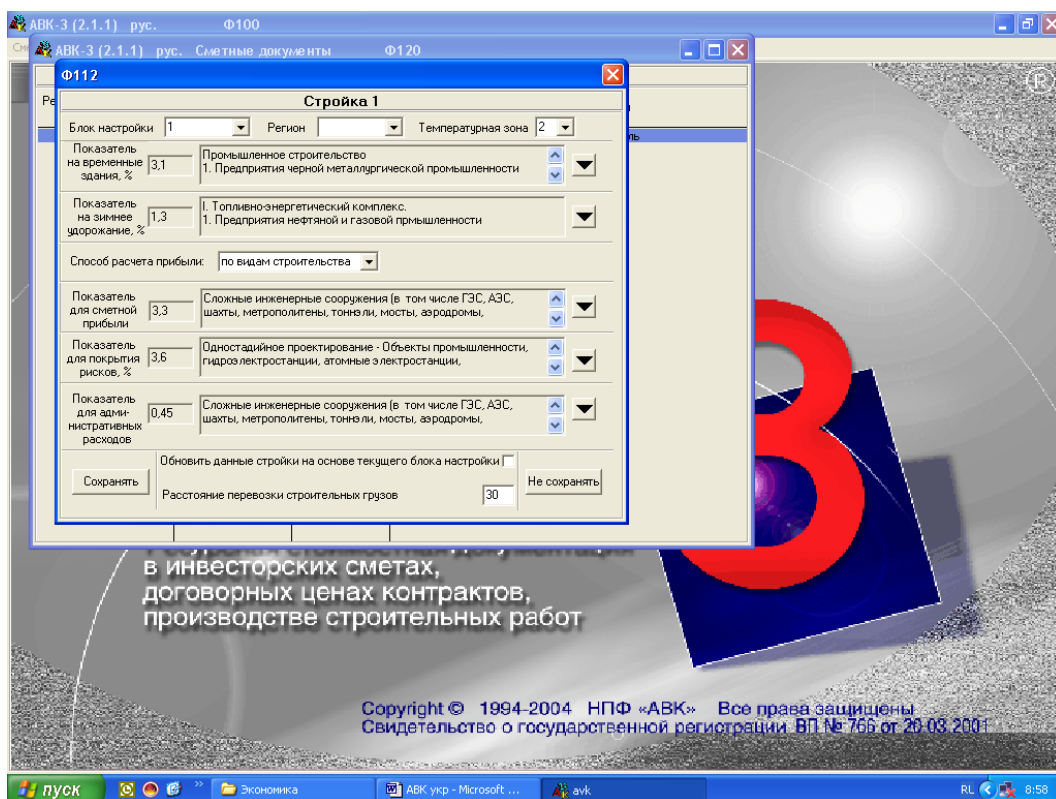

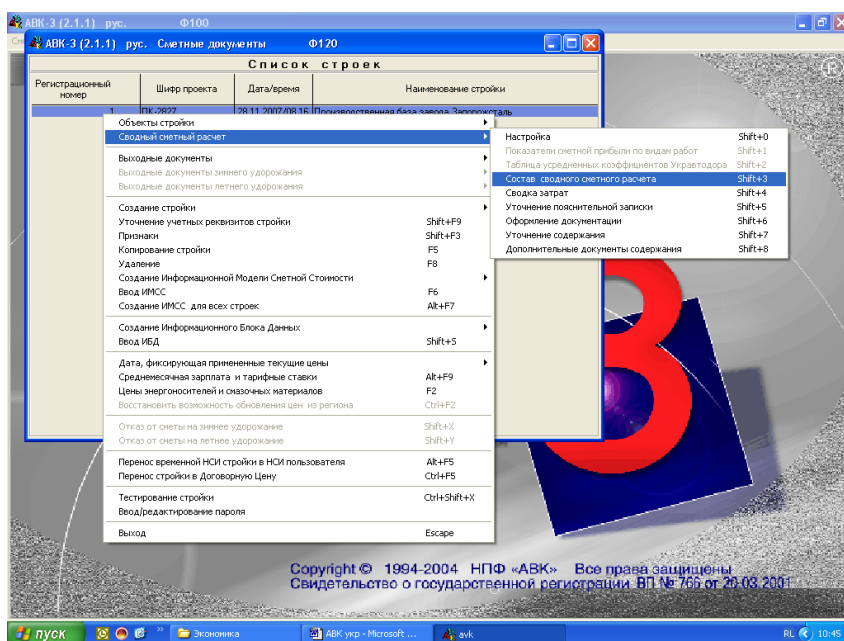
До розрахунку зведеного кошторису необхідно додати або уточнити склад і зміст всіх документів, а також ввести необхідні показники.

Задано показниками для розрахунку зведеного кошторису або договірної ціни

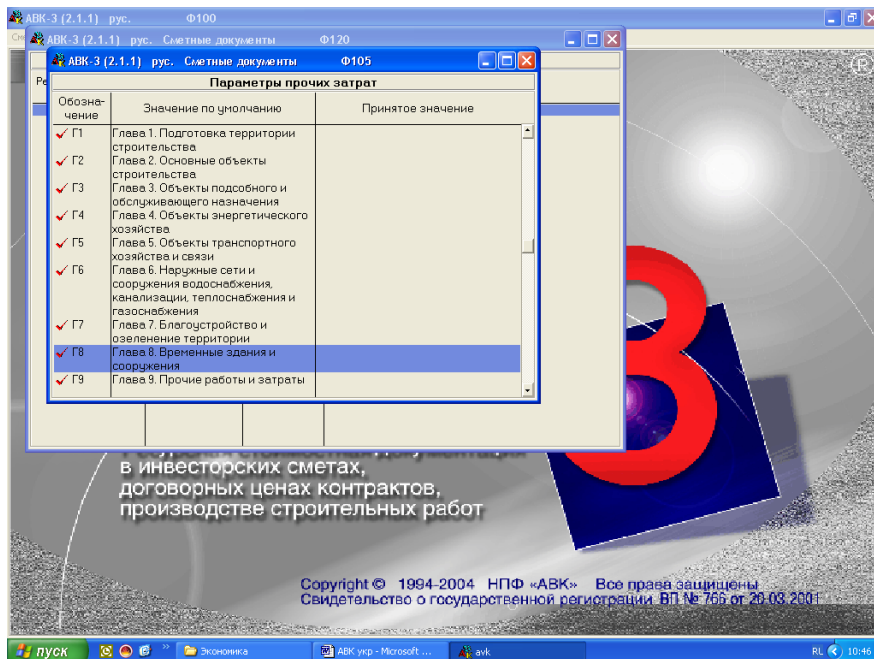
Склад зведеного кошторисного розрахунку дозволяє уточнити склад і найменування глав будівництва та склад їх витрат.

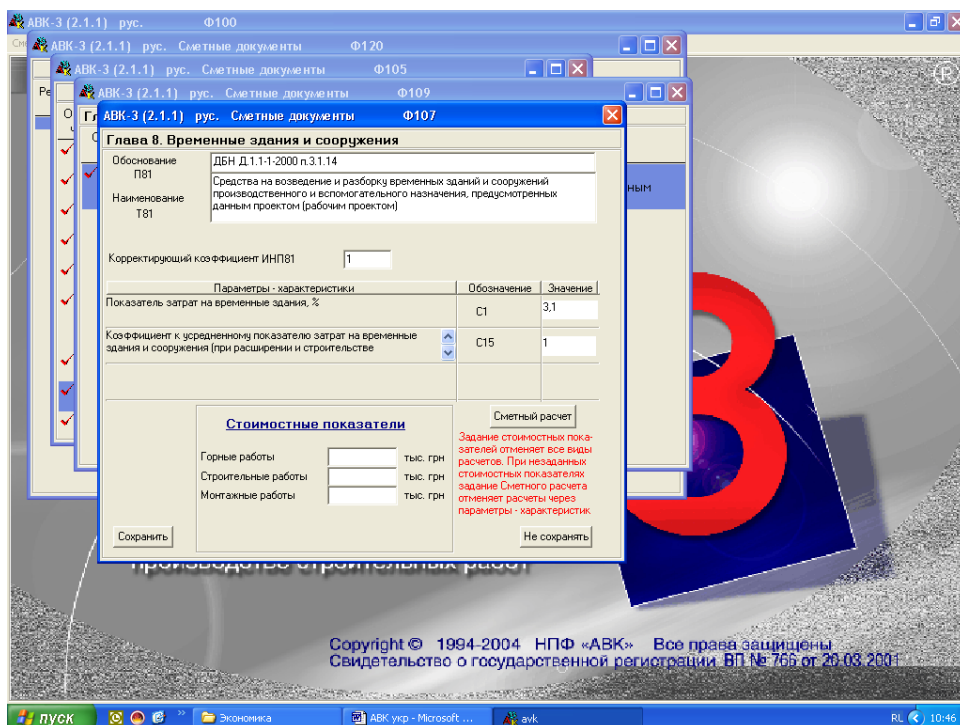
Даний підпункт дозволяє включити або виключити з зведеного

кошторису розрахунок витрат. Факт включення ідентифікується наявністю спеціальної червоної галочки.

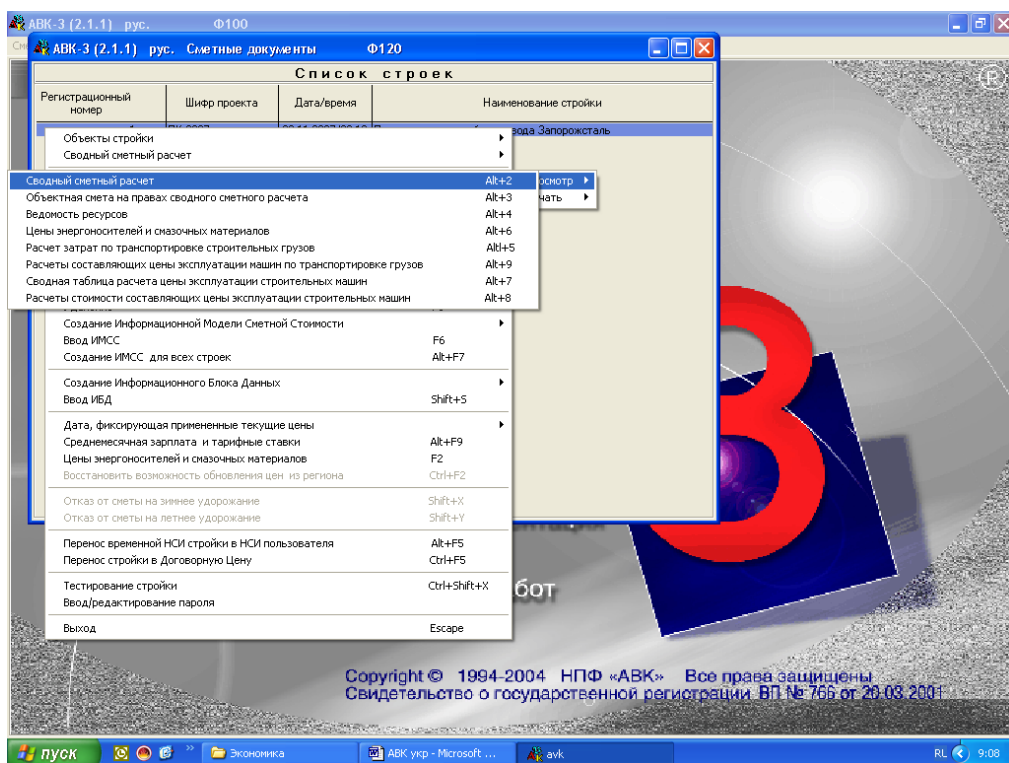
Щоб змінити показники необхідно виділити потрібну строку затрат і клацнути лівою кнопкою миші.

Далі відкривається вікно корегування витрат.

Після того, як усі показники були скореговані можемо переглянути документ зведеного кошторису.

По закінченню складання автоматизованого розрахунку вартості будівництва кожен документ виводимо на печать.

Література

1. Державні будівельні норми України. ДБН Д. 1.1-1-2000 "Правила определения стоимости строительства" с изменением №2, утвержденным приказом Госстроя Украины от 17.06.2003 № 85.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність».
3. Кавторєва Я. Будівництво: особливості бухгалтерського та податкового обліку.- 2-ге вид., перероб. і допов. -Х.: Фактор, 2002.-516 с.
4. Макконел К.Р., Брю СЯ. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. В 2 т.: Пер. с англ.-М.:Республика, 1992.
5. Педан М.П., Рогожин П.С., Скурский М.А. Управление экономикой строительства.- К.: Вища школа, 1990.
6. Рогожин П.С., Гойко А.Ф. Економіка будівельних організацій.-К.: Видавничий дім "Скарби", 2001. - 448.
7. Рогожин П.С. Справочник экономиста-строителя. -К.: Будівельник, 1980.
8. Экономика строительства: Учебник / Под общей ред. И.С. Степанова. - 3 -е изд., доп., и перераб. - М.: Юрайт-Издат, 2005. - 620 с.
9. Экономика строительства: Учебник / Под общей ред. И.С. Степанов - М.: Юрайт-Издат, 2000. -416 с.
10. Беловол В.В. Основи ціноутворення в будівництві. -Суми, ВВП "Мрія", 1996-98 с.
11. Беловол В.В. Нормування праці та кошториси в будівництві.-Суми, ВВТ "Мрія", 2000 - 452 с.
12. Буркута А.В., Губень П.І., Шаранова Т.О. Збірник нормативних та методичних документів з питань ціноутворення та організації будівництва. НВР - "Інпроект", - Київ, 2000 - 784 с.
13. Правові аспекти приватизації в Україні (Збірник законодавства з питань приватизації), том 1,2 під редакцією Єханурова Ю.І., Київ "Руська Правда", 1996 - 544 с, 416 с.

14. Поривай Г.А. Техническая эксплуатация зданий. - М.: Стройиздат, 1990-368.
15. Техническая инвентаризация основных фондов жилищно-коммунального хозяйства. М.: Стройиздат, 1988 - 520 с.
16. Методика оцінки вартості майна під час приватизації. Постанова КМ України № 1347 від 30.06.99 року.
17. Положення про інвентаризацію майна, що приватизується. Постанова КМ України № 158 від 02.03.93 року.
18. Реформування ціноутворювання та взаєморозрахунки у будівництві. Держбуд України (А.В. Беркута, П.ї. Губень, Т.О. Шарапова) - Київ, 2000. - 432 с.
19. Правила визначення вартості будівництва (ДБН Д. 1.1-1-2003). Держбуд України - Київ, 2000. - 130 с.